

TRAIAN NICOLAE - DIN
SALA DE LECTURĂ

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Cînteia tineretului

Anul VII

Nr. 42 (317)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

17 octombrie

1987

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

MĂRTURII PENTRU VIITOR

Sintem părtașii unui uriaș, generos, clocotitor proces revoluționar de recatalizare și punere în valoare a resurselor de energie umană ale patriei. Sintem martori și infăptuitori totodată. O operă fără egal, unică în istoria multimilenară a României prinde contur, capătă trairnice temelii spre a înfrunta viitorul. Un ctitor de geniu, personalitate eroică a destinului nostru național, dedicându-și viața, lupta, energia în totalitate progresului, emancipării acestei patrii, a dat numele său unei epoci — Epoca Nicolae Ceaușescu. Dar această epocă, inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, este în toate resorturile sale o rezultată de lupte, de eroism uman în fruntea căruia, din tinerețe încă, de mai bine de cinci decenii și jumătate s-a aflat și se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, dînd prin pilda neînfricării sale, prin pilda neodihnei sale, prin pilda clarviziunii sale cale deschisă spre culmi destinului patriei. Iată de ce tot ceea ce am infăptuit azi, toate marile, uriașele realizări ale poporului român în victoriosul său drum socialist și comunist sînt indisolubil legate de personalitatea clarvăzătoare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Sintem contemporanii unei clocotitoare epoci. Sintem la rîndu-ne făptuitori ai revoluției, chiar dacă fapta noastră e scrisul sau mișcarea dibace a penelului pe pinză, iutea alunecare a mîinii pe claviatura unui instrument sau discreta bătaie a dălții în trupul neinsuflit al pietrei ce va deveni statuie. Această operă, ne întrebăm, este ea, devine ea mărturie pentru cei ce vor veni asupra adevărilor, muncii, înălțimilor fără egal ale timpului pe care-l trăim? Este ea, privită miine, o mărturie? Are ea forța adevărilor revoluției noastre? Depune ea în instanța supremă a timpului, care este însăși Istoria unui popor, eternă, neclătinată, mărturia cuvenită asupra muncii și izbînzilor noastre de azi?

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

(Continuare în pag. a 11-a)

Succese ale plasticienilor români

De curioz și-a închis porțile cea de-a XIII-a „Trienală internațională de tapiserie de la Lausanne”. Tema acestei ediții jubiliare, prilejuită de aniversarea a 25 de ani de la prima manifestare a acestei prestigioase reuniuni a genului, intitulată „Celeberrima personae” va consista în ca un omagiu adus de tapiseria modernă tapiseriei clasice, parietale. Sînt depusă candidatură 1125 de artiști din 45 de țări din care jurul Trienalei a selectat numai 51 de artiști din 17 țări, grup din care face parte și Căla Neamtu-Grigoras, născutarea lucrării monumentale „Peșteră pentru fluturii Lyr” (1987, 4 piese — 415 x 230 cm) realizată într-o tehnică personală, unică în lume (tărie-tărie și broderie în punctul de la Pătraj).

★ Tînărul plastician Dan Mihăilescu a obținut premiul II la „Trienală europeană de gravură” de la Grado-Golizia (Italia).

★ Traian Alexandru Filip a participat cu lucrări în două importante manifestări internaționale: a II-a „Expoziție internațională de gravură mică” de la New York (Stoke Gallery) pentru care a primit o „Diplomă de onoare” și la a IV-a „Trienală internațională de gravură” de la Vaasa (Finlanda).

Tapiserie de ILEANA BALOTA

Fulgurări

Frunză rărită

Frunza rărită a ploilor, frunza măruntă,
Cea care tremură cum tremuri tu,
Am văzut-o aseară, de-a lungul șoselei,
Pe-o parte și alta căzu.

Ai de ușor și-abia de goală
Ca palmele reci de fetite
Care se joacă de-a oarba pe-alară
Prin rostul ploii în mai multe ite.

O, dar de aș ști s-o compar cu pleoape
De soți bătrini ce tot se mai iubesc:
Căzute-adînc, lipindu-se aproape
Pe raiul lor trupesc și sufletesc.

CAROLINA ILICA

PASTEL DE TOAMNĂ

Dă clorofila-n atotcuprinzătoare clocote și hohote, întorcînd ciudate, uluitoare, misterioase și trecătoare amestecuri de metale ce sună a neuitare, de culori incredibile ce erup poeme și sentimente, de înmiresmat, bătăi de aripă sub cer deschis. Planeta e pusă de tot în dreptul geamului colorat al soarelui, vîrfului străvechi ce duce-ntr-un adînc de anotimp), ferice și nostalgic. Și ne place să știm, și tocmai de asta ne place să știm, anume din vibrația inimii, din răsăful retinei, din surisul cit o molatecă flacără al adolescentei, din încrîmenirea ce tot cuprinde și dă floare în apa zilei și-a nopții, din pacea frunzei ce tot cade și nu mai cade, pe îndelete vrem să credem că și-n ora ce vine, pașii și clipele și gîndurile unei după-amiezi vor fi bucată ruptă dintr-un mereu emoționant pastel de toamnă. Și că luna îndrăgostitelor, iată, răsare din ce în ce mai tîrziu, către luceafărul de dimineață, el însuși îndrăgostit, într-o p-veste. Și ca-n tinere artere aleargă un poem spre curcubeul ce s-a făcut tîndări căzînd pe pămînt, căzînd, macat ceresc...

Ca într-un basm ce dă imaginației fruct de-nvățătură în a cerceta, în a găsi, în a redescoperi, sensibil și înțelept, îndrăgostit și patetic, întotdeauna spiritual și generos, lumea noastră de-acum călătorind printre galaxiile anotimpului, Izvor de senin desăvîrșit și clar de inimă!

EUGEN MIHĂILESCU

Pagina 5

- Solii promoției '90 încep să apară
- Volumele colective de debut — o operă filantropică?

● Ancheta noastră:

NEVOIA
DE EMINESCU
Pagina 9

Pagina 11

- Gabriel Garcia Márquez:
Dragostea în vreme de ciumă

MĂRTURII PENTRU VIITOR

(Urmare din pag. 1)

Iată interogația de conștiință a fiecărui creator tânăr sau mai puțin tânăr, iată sensul creației noastre, iată piatra de incercare în concret a muncii scriitoricești și nu numai a ei.

Zi de zi, ceas de ceas politica românească își probează viabilitatea în marile confruntări cu problemele nu puțin ale umanității. Una dintre ele, una din preocupările neobosiei activității a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este aceea a

păcii. Nu există contact bilateral, nu există forum al dezbatărilor deschise ale sorții planetare unde cuvântul României să nu fie auzit. Iar acest cuvânt este pace, dreptul umanității la dezvoltare neîngrădită, dreptul copiilor Terrei la o lume fără coșmaruri. Cu câteva zile în urmă, se încheia la Sofia vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în țara vecină și prietenă, Republica Populară Bulgaria. Problema păcii în Balcani și în întreaga lume a fost un punct important de dialog. Ieri

s-a încheiat la București noul dialog româno-sudanez la nivel înalt. Problemele păcii, dezvoltării, drepturilor inalienabile ale popoarelor, ale omului și oamenilor la pace, la independență, la demnitate și progres au stat în centrul atenției. Sintem, iată, părtașii unui uriaș, generos, clocotitor proces revoluționar, iar datorită noastră de conștiință este să-i pătrundem resorturile adânci și adevărate, lăsând zilei de miine operele-mărturie, marea creație convenită unui mare și fără egal timp istoric.

ACTUALITATEA PENTRU TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI AGENDĂ • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

La Iași

Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Iași, în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Iași se ocupă de organizarea unui bogat program de manifestări în cadrul concursului de poezie Mihai Eminescu care va avea loc în zilele de 23 și 24 octombrie.

Muzică

Stagiune

pentru elevi

Între atracțiile muzicale ale sfârșitului de săptămână, concertele Filarmonicii „George Enescu” inscriu, la loc de cinste, deschiderea stagiunii educative pentru elevi. Programată a se desfășura, sub genericul „Călătorii în lumea muzicii”, în răstimpul octombrie 1987 — mai 1988, noua stagiune își propune un excurs pe cit de sintetic, pe-atit de semnificativ în lumea fascinanta a sunurilor muzicale. Concertul introductiv de duminică, 18 octombrie, ora 18 de la Ateneul Român se va desfășura sub genericul „Trei secole de artă muzicală”. Tot la Ateneul Român, în aceeași zi, la ora 19 însă, amatorii de chitară clasică îl vor putea audia pe chitaristul venezuelean Alirio Diaz, interpretând piese celebre de gen ale unor compozitori precum Sanz, Sor, Paganini, Lauro, Estevez, Castellanos. (ADRIAN POP).

O lecție deschisă...

Din viața culturală a Capitalei

PLASTICA

Expozițiile personale ale artiștilor: Lucia Popian (pictură, „Atelier '35”), Marcel Bejgu (pictură — GAMB), Cristina Tănăsescu (pictură — „Căminul Artei”, etaj), Petre Velicu (pictură) și Marian Nacu (bijuterie — „Căminul Artei”, parter); Radu Dăringă (pictură) vemisaj 14 octombrie, ora 17 la „Căminul Artei”.

TEATRU

Spectacole la Teatrul „Ion Creangă”: „De la Stan și Bran la Muppets” (luni, 19 X, ora 15), „Muzicanții veseli” (marți, 20 X, ora 9), „Albă ca zăpada și cei șapte pitici” (marți, 20 X, ora 15), „Mary Poppins” (miercuri, 21 X, ora 9), „Pistruiatul” (miercuri, 21 X, ora 15), „Toate pinzele sus” (joi, 22 X, ora 9).

MUZICA

Concerte tematice: „Tinerii și marea literatură camerală” (joi, 22, X, ora 17,30 la Sala Studio a Ateneului); „Universul artei vocale” (vineri, sâmbătă 24 X, ora 19 la Ateneul Român), „Literatura chitarei” (duminică 25, ora 17,30 la Sala Studio a Ateneului Român).

Solisti de peste hotare pe scenele Capitalei: recital de orgă Boris Romanov (U.R.S.S.), (luni 19, ora 19, Ateneul Român), chitaristul Alirio Diaz (Venezuela), (miercuri 21 X, ora 19), Ateneul Român, dirijorul Jonny Bara Johansen (Norvegia), (joi, 22 X și vineri 23 X, ora 19, Ateneul Român); „Zilele muzicii olandeze” — cvartet de coarde „Gaudemus”, (marți, 20 X, ora 18, Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România).

Concurs buzoian

În cadrul Toamnei culturale buzoiene, se va desfășura în perioada 18—20 noiembrie, concursul României, plai de dar care își propune să contribuie la afirmarea și promovarea cîntecului popular românesc, valorificarea creației folklorice tradiționale și contemporane, creșterea numărului de creatori și interpreți, sporirea contribuției cîntecului popular, a creației populare în genere la opera de educație civică și estetică a tinerilor.

Filmul american ieri și azi

Cinema

„Filmul american de ieri și de azi”

În sala Dalles din București poate fi văzută o expoziție, incitantă pentru publicul iubitor de cinematograf. Sub titlul „Filmul american ieri și azi” avem, de fapt, imaginea unei cinematografii și a unui mod de viață ce se constituie în subiectul ei preferat. Vizitatorul se poate opri pe indelete la fiecare din cele trei secțiuni: „100 de ani de producție americană de filme”; „Hollywood — epoca de glorie a studioului”; „Producția americană de filme în prezent”. O privire istorică și-cronologică este urmată de una selectivă, ce se oprește asupra virtuților, a culmilor „hollywoodiene” reprezentate de cinești și actori de faimă internațională. Vizitatorul este informat cu privire la mecanismul de „fabricare” a vedetelor, subiectelor, a filmelor propriu-zise. Monitoarele video îi fac familiară această lume de celuloid ce dă, în cadrul expoziției, un spectacol fascinant, pe măsura interesului arătat de public unei arte atit de populare, precum cinematograful.

Expoziția a fost găzduită și de alte capitale europene. La noi, în prima jumătate a lunii septembrie a fost organizată la Timișoara. După popasul bucu-reștean (6—31 octombrie), expoziția va putea fi văzută și la Craiova, între 19 noiembrie — 5 decembrie 1987.

Expoziția este însoțită de spectacole de film, cuprinzând șase titluri, proiectate în perioada menționată la Cinematograful Patria. (IOAN LAZAR).

Am aflat că...

...se apropie de sfârșit filmările pentru *România de iarnă*, un nou film al lui Dan Pița, ecranizare după „Locul unde nu s-a întimplat nimic” de Mihail Sadoveanu.

Colocvii de poezie la Tg. Neamț

● În perioada 16—18 octombrie, în aceste zile de creație, se desfășură ediția din acest an a colocviilor de poezie de la Tg. Neamț, organizate de Comitetul de Cultură și Educație

Socialistă Neamț, Centrul județean Neamț de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă, Comitetul Județean al U.T.C., în colaborare cu Uniunea

Scriitorilor. Vor participa poeți, critici și editori din București, precum și din județele Neamț, Cluj, Sibiu, Suceava, Vrancea, Mureș, Brașov, Prahova, Botoșani, Dolj.

Respirări cu Nichita Stănescu

Spectacolul „Respirări cu Nichita Stănescu” este un adăos de frumos la peisajul nostru diurn. Poezie, muzică, tapiserie, ikebana intră în dialog, pentru a dezvălui înțelesurile poeziei lui Nichita. Pe scenă se află un pian, o scară înfinită (tapiserie) și corpul actriței din care se decupează figura și mișcările, vocea și treptat, sufletul prins în tulburătorul efort de a descoperi și transmite versul. Leopoldina Bălănuță, care știe să armonizeze registrul grav cu cel vesel, intră, prin arta ei de a gândi și rosti, în competiție cu exegeții poetului.

Pianul intervine discret ca o respirație a versului. Horia Sabin Drăgoi oferă o selecție gândită cu rafinament din muzica lui Chopin, Bach, Liszt, Brahms și Constantin Silvestri.

Spectacolul a fost realizat fără intervenția unui regizor și, poate, aceasta este singura sa carență. Toată această interferență de frumos, ne gândim la aranjamentele florale ale Mariei Vasiliu și la tapiseriile Șerbanei Drăgoescu, ar fi intrat într-o relație mai semnificativă, mai imprezvizibilă cu actorul și muzica. (AURELIA BORIGA).

Ce e nou în edituri

Interlocutor astăzi

VALERIU

RÂPEANU

— Vreau să vă întreb, în această dimineață, stimate tovarășe director Valeriu Râpeanu, ce înseamnă pentru Editura Eminescu publicarea tinerilor?

— Publicarea tinerilor reprezintă pentru noi toți de la Editura Eminescu, o preocupare constantă care, în anul în curs s-a soldat prin tipărirea unor cărți de proză, poezie, critică, toate acestea stîrnind interesul unui public larg. Dintre romanele aș menționa *Porțile serii* de Tudor Vlad. Unde se odihnesc vulturii de Gabriel Chifu, *Om și lege* de Gheorghe Schwartz, *Sara* de Ștefan Agopian, *Nevinovații* de Alexandra Stănescu. La proză scurtă *Magazinul de clepsidre* de Areta Sandru și *Războiul de după război* de Ștefan Mitroi. Poezia a fost și ea reprezentată de tineri: *Bună seara, iubito* de Lucian Avramescu, *Alb de Laurențiu Cârstean*, *Elegie în grădina* de Vasile Dan, *Sintagmele nopții* de Radu Ulmeanu.

— Este știut că o editură, își are redactorii săi de carte. Un editor, mai ales cînd se află în fruntea unei edituri, are multe alte probleme de rezolvat în afara lecturii propriu-zise. Și totuși, dumneavoastră tovarășe Valeriu Râpeanu, vă faceți timp să citiți aproape toate cărțile tinerilor pe care-i publicați. De ce?

— Dintr-un interes explicabil, din surpriza pe care și-o oferă, de la o carte la alta, autorul ei. El își manifestă dorința de a fi citit mai aproape de adevărul acestui timp și al acestei țări.

— Unii dintre tinerii au publicat nu una, ci mai multe cărți la această Editură. Ce se observă de la o carte la alta a lor?

— Ei au căpătat, maturizîndu-se, posibilitatea de a-și exprima concis adevărurile vieții, se vede clar efortul lor de a pătrunde mai adînc în problematica morală și socială, dorința lor măturisită de a fi mai exigenți cu propriul lor scris.

— V-aș ruga să vă referiți la un astfel de scriitor tânăr care, prin exemplul său, demonstrează afirmația dumneavoastră.

— Una dintre ultimele cărți apărute în editura noastră este cea a lui Eugen Mihăescu: *Trei zile umitoare*. El a debutat la noi ca reporter cu volumul *Numele tău, Ioane*. E o carte de publicistică înscrisă printre cele mai de seamă împliniri ale acestui gen la noi. Apoi a debutat ca romancier cu *Tărani de platină*. Actuala carte atestă faptul că Eugen Mihăescu este unul dintre tinerii romancieri împliniți în real, care nu numai că trăiește viața tinerilor de azi, dar vrea să-i afle echivalențele artistice în cărți de o adevărată și profundă autenticitate. Romanul descrie primii pași în viață ai unor tineri absolvenți de facultate.

— Mulți dintre tinerii de azi au drepturi cu cei din generația precedentă. Cine sînt dintre ei?

— Cornel Ostahie, Mircea Florin Sandru, Lucian Avramescu, Gabriel Chifu, Tudor Cristea, Carolina Iliea, Vasile Dan, Alexandra Stănescu, Ioana Ieronim. Sînt cu mult mai mulți, desigur, despre ceilalți voi vorbi cu altă ocazie.

— De ce credeți că revin tinerii la a doua carte a lor la Editura Eminescu?

— Pentru că aici, și cărțile lor o confirmă cel mai bine, găsesc un climat de încredere. Și nu în ultimul rînd de colaborare.

— Aș vrea să cred că disecția noastră nu se încheie aici.

— Nu. Pentru că vă invit ca într-o convorbire viitoare să vă spun și despre proiectele noastre pe anul 1988 care cuprind, de asemenea, un mare număr de tineri scriitori de valoare.

Interviu realizat de
ARETA ȘANDRU

— Vă propun, stimate Al. Graur, să începem dialogul nostru despre limba română, căreia i-ați dedicat întreaga dv. viață și activitate. Imi vin acum în minte două definiții memorabile ale limbii noastre naționale, a lui Lucian Blaga, care spunea: „Limba este inliul poem al unui popor” și a lui Nichita Stănescu, care nu se sfia să afirme: „Limba română este „Cina cea de taină” a Carpaților”. Ce reprezintă, deci, limba română pentru dv.?

— Limba este sacră. Fiindcă dacă nu vorbești, nu poți să gindești. Și eu vorbesc și gîndesc românește, în limba despre care Eminescu spunea că este „un fagure de miere”. Limba română este „fagurele de miere” al poporului român. Mi-aduc aminte, cînd veneam acasă, în țară, pe vremea doctoratului de la Paris, eram încîntat să aud vorbindu-se în jurul meu românește.

— Eu am vorbit mai multe limbi, acum le-am uitat. Singură limba română a rămas vie în mine, prin ea comunic cu semenii mei, prin ea mă înțeleg acum cu dumneata.

— Să încercăm o descriere a drumului dv. prin cultura română. Să începem această călătorie, oarecum paradoxal, de la ultima dv. lucrare, prezentă încă în librării: „Puțină gramatică”.

— În 1930, imediat după întoarcerea mea de la Paris, fratele meu, Constantin Graur, care era directorul „Adevărului”, mi-a făcut loc în ziar pentru o rubrică de cultivare a limbii, de mici dimensiuni, cu titlul **Puțină gramatică**. Judecînd după scrisorile pe care le primeam, sint încredințat că articolele publicate atunci au avut un ecou deosebit. Inițiativa cărții apărute recent a fost a Editurii Academiei. Ea cuprinde articolele publicate în „Adevărul” între 1930—1937. Mai urmează să apară 3—4 volume cu același titlu, cuprinzînd articolele publicate în ziarul „Tempo” în 1938 și pe cele din „România literară”, din anii '50 încoace.

— Imediat după război, în 1919, deveniți student al Facultății de litere din București.

— Da și am obținut licența în 1922. Dacă aveai notă mare la toate materiile puteai să-ți dai licența în trei ani. Atmosfera universitară era bună. Dinre colegi îmi amintesc, printre alții, de Șerban Cioculescu. Urmam cursuri la Densusianu, deși nu eram obligat, și am dat un examen cu el. Cînd l-am văzut prima dată pe Densusianu am fost dezamăgit — îi cădea mereu o suviță de păr pe frunte și era peltic — pe urmă n-am mai dat atenție la aceste defecte. Preda limba română impecabil.

— Cu Părvan am urmat istoria veche. Din primul curs la care am asistat, într-o după-amiază, la care participa o lume pestriță (am văzut chiar doamne cu căței în brațe), n-am înțeles nimic. Atunci mi-am pus întrebarea: „**Ce caut eu aici?**”. Profesorul tocmai sosise de la Cluj, unde fusese trimis să organizeze Universitatea locală. Dar pe urmă, la cursurile pe care le avea dimineața, am înțeles tot. Era bun profesor. Trei ani am fost la cursurile lui, istoria veche fiind pe atunci obligatorie la Filologia clasică.

— Am fost și la cursurile lui Iorga.

— V-ați apropiat foarte mult de profesorul Evolceanu.

— Evolceanu era foarte serios. Materia principală a mea era limba latină. Evolceanu era profesor de latină. Am ales latina prin 1915—1916, cînd am venit să dau examen de clasa a V-a la București. Cu acel prilej, profesorul examinator mi-a spus că am citit prea puțin. Atunci am gândit: „**O să-ți arăt eu!**” și imediat ce am terminat clasa a V-a am luat pe Ovidiu și l-am citit complet. În urma examenului, Frolo, profesorul de latină de la Liceul „Cantemir”, a spus în cancelarie: „**Am găsit un elev care a citit complet pe Ovidiu!**”. Vărul meu, Simion Sanilevici, profesor în comisie, este cel care mi-a spus acest lucru.

— Întîlnirea cu Evolceanu avea deci loc pe un teren pregătit dinainte. Seminariile cu el, îndeemnîndu-l de a studia încă mai profund latina, mi-au fost de un real sprijin în anii care au urmat.

— Interesul deosebit pentru problemele de limbă se declanșează tot acum?

— Da. Dar pe altă filieră. Sora mea, Ana, studentă la Litere, mi-a pus la dispoziție încă înainte de a fi student, cursurile lui Densusianu. Și mai aveam o soră vitregă, după mamă, Nina, care era interesată de problemele de limbă. Ea m-a convins și pe mine să studiez limba.

— Să ne oprim asupra celor două lucrări cu care ați obținut doctoratul în 1929: „Les consonnes géminées en latin” (teză de lingvistică indo-europeană) și „Nom d'agent et adjectif en roumain” (teză de lingvistică românească).

— După terminarea facultății am făcut doi ani stagiul militar, absolvînd Școala militară de la Ploiești. În 1924 am descins la Sorbona, unde am rămas cinci ani, pînă în 1929. Am avut șansa unor profesori excepționali: A. Meillet, cel mai mare lingvist al lumii la vremea aceea, J. Vendryes, M. Roques, de asemenea, mari lingviști. Am publicat în revista „Romania”, care era condusă de Mario Roques, diverse articole. Roques preda la Sorbona, în același timp, româna și albaneza. Meillet ne preda limbile indo-europene.

Despre *Les consonnes géminées en latin*, lucrare care a obținut și premiul „Bibesco”, A. Meillet scria: „C'est la premiere fois que les gemines d'une langue sont l'objet d'un examen systematique et complet...”. Teza, publicată de Societatea de lingvistică din Paris, a fost citată imediat de Saforewicz, profesor la universitatea din Wilno, aproape la fiecare pagină, în lucrarea sa *La Rhotacisme latin* (Wilno, 1932). Tot în 1932, H. F. Muller și P. Taylor o citează în „A chertomathy of vulgar latin”, apărută la New-York.

— Ce semnificație avea premiul „Bibesco”?

— Era un premiu de autoritate acordat de Societatea de lingvistică de la Paris. Eu am rămas pînă acum membru al Societății. Sint cel mai vechi membru al ei.

— Doi sint termenii pe care-i propun atenției dv. în continuare: lingvistică și lingvistică românească.

— Cercetările asupra limbii se întind

franceză, în 1965, se numește „La romanité du Roumain”. În ce constă, deci, „romanitatea românilor”?

— Limba română este continuarea firească a limbii latine. Într-o altă lucrare mai veche, **Fondul principal al limbii române**, am ales cuvintele care sint principale si am tras concluzii după numărul lor.

Am considerat că limba română este de origine latină și fiindcă fondul ei principal este alcătuit din cuvinte provenind din limba latină.

Romanitatea românilor constă, deci, pe lângă celelalte dovezi spirituale și materiale, și în faptul că limba românilor este fiica legitimă, continuatoarea directă a limbii latine. Amintiri-vă, încă o dată, ce importantă au acordat acestui fapt învățații Școlii ardelenne. Prin limbă ne-am apărut drepturile naționale, am menținut curat și demn sufletul neamului.

Să nu uităm însă niciodată că limba este o realitate vie, că ea folosește la

rapid pe scară națională. Sensul de evoluție a limbii noastre este spre simplificare continuă. Crește caracterul ei analitic, prin utilizarea în locul desinențelor a prepozițiilor și a articolelor. Vocabulul deține o pondere scăzută, verbele noi aparțin majoritatea conjugării I, sporește numărul construcțiilor pasive, etc.

Nu știu cit s-a acceptat din sugestiile mele. Înșă, în general, pot să afirm că lucrarea a fost bine primită. Din păcate, ediția a III-a a Gramaticii Academiei nu a apărut încă.

— Două lucrări valoroase: „Etimologii românești” (1963) și „Nume de persoane” (1985), au stîrnit următoarele aprecieri: „Se poate spune că Graur este, după Candrea, cel mai bun etimolog al nostru” și „Nume de persoane este prima lucrare de ansamblu consacrată problemelor onomastice”.

— Am încercat în *Etimologii românești* să dau explicații corecte cuvintelor, avînd în urmă o bogată activitate științifică. Candrea a lucrat cu Densusianu la *Dictionarul etimologic al limbii române. Elementele latine*, rămas încă neînstrănut. Gădesc, de aceea, că această comparație n-o merit, că ea este o laudă.

— În ceea ce privește *Nume de persoane*, nu pot să spun decât că am făcut o carte asemănătoare cu o alta pe aceeași temă, a lui Iorgu Iordan, numai că am căutat s-o scriu mult mai simplu. Unii spun că am și reușit.

— O altă carte care îmi stă foarte aproape de inimă este *Cuvinte înrudite*.

— Cu ocazia unei sărbătoriri a dv., Mioara Avram spunea: „Pentru noi toți [!] academicienii Graur este profesorul [!], tipul de profesor prin excelență și de aceea de multă vreme i se spune „magistrul” fără nici o altă specificare. Este însă genul de maestru care respinge cel dinți formula „magister dixit”. Ce rol accorțați activității depuse la catedră în cariera dv.?”

— M-am bucurat că unul dintre foștii mei studenți, azi cercetător cunoscut, a spus despre mine aceste cuvinte. Am slujit școala ca profesor de liceu, la „Șincai” și „Lazăr”, din 1930 pînă în 1946, și la Universitate, ca șef al Catedrei de lingvistică și filologie clasică, din 1946 pînă în 1974. Sint aproape cinci decenii de activitate neîntreruptă la catedră. Mă bucur totdeauna că studenții ai mei, Lucia Wald, Gh. Mihăilă, Mioara Avram ș.a., au reușit frumoase cariere în disciplina către care m-am străduit să-i îndrum cu toată priceperea mea.

Nu pot să-mi închipui cariera mea științifică în afara activității desfășurate la catedră.

— Cum apreciați activitatea pe care ați depus-o din 1956 pînă în 1974 în fruntea Editurii Academiei?

— Mi s-a mai pus această întrebare cîndva, de cineva care era în prezidiu, la o ședință a Academiei. I-am răspuns că eu nu-i împiedic pe colegii mei în nici un fel să-și facă datoria. Și asta era adevărat. Nu-i împiedicam.

— Să nu uităm să vorbim pe care le-ați susținut la „România literară” și la „Radio”.

— La „România literară” am susținut cronică de limbă vreo 20 de ani și azi, cel puțin la o lună o dată, duc la revistă cite o cronică. Toate articolele publicate aici vor face, așa cum vă spun, obiectul unor cărți de sine stătătoare.

— La „Radio” am avut, din 1945 și pînă acum un an, cînd am renunțat (de bătrînețe!), rubrică permanentă la emisiunea „**Răspundem ascultătorilor**”. Primeam cîteva sute de scrisori pe an, răspundeam la fiecare în parte.

Am stat deseori, în deplasările mele la congrese și sesiuni internaționale, de vorbă cu colegii străini care întrebau rubrici asemănătoare în presa scrisă ori la radio și pot spune că nicăieri nu se primește nici a zecea parte din numărul scrisorilor pe care le primim noi din partea cititorilor și a ascultătorilor. Faptul acesta nu poate decît să ne bucure.

— Să vă credem cînd afirmați: „Dacă aș încerca să mă caracterizez pe mine însumi, adică ce mi se pare mie că e mai deosebit în viața mea, aș spune că am fost un om norocos”?

— Da. M-am născut și am trăit sub o stea norocoasă. Am fost fiul unei familii care a iubit cultura adevărată și mi-a stimulat libertatea de gîndire, neîngrădindu-mi în nici un fel drumul spre realizarea aspirațiilor pe care le nutream. Am avut șansa să fiu studentul unor dascăli eminenți, din țară și din străinătate. Am avut privilegiul de a întîlni un cărturar distins și competent, prieten de idei în profesorul Al. Rosetti. Am răspuns anii întregi de activitatea unei catedre universitare și de activitatea celei mai repute editurii din țară. Am avut bucuria să tipăresc cărți care au fost deseori contestate, dar niciodată ignorate. Și mai am, iată, norocul să pășesc în al 87-lea an al vieții mele. Ca în poveste, privesc înapoi cu mulțumire și seninătate și aștept, nu resemnat, ci liniștit, să-mi spună cineva în ureche atit de tulburătoare și ciudate versuri: „Am încălecat pe-o șar / Și v-am spus povestea așa...”.

Interviu realizat de NICOLAE ȚONE

Al. Graur

„Am căutat întotdeauna să scriu pe înțelesul tuturor”

O caldă scrisoare de recomandare (mă voi întreba totdeauna dacă o merit), scrisă de distinsul cărturar Augustin Z.N. Pop, m-a adus, în una din dimineațele trecute, în locuința marelui lingvist român Al. Graur.

Timiditatea, sfăia, bucuria, firești înțîniri cu o personalitate arhicunoscută, au fost repede înfrînte de firescul cu care am fost înmorminat. Cuvintele rostite cu voce scăzută, încetăleala gesturilor, deseile întreruperi caute de verificarea unor afirmații în lucrările mai vechi sau mai noi ale interlocutorului nostru, aflate în rațiunile unei bibliotecii impresionante, au transformat desfășurarea întregului dialog într-un adevărat ritual.

M-am izbit totaia contopire, totala unitate a „omului” Al. Graur cu scrisul său, așezat cu rigurozitate în numeroase lucrări de specialitate sau adresate publicului larg. Sobrietatea, concizia exprimării, economia de detalii caracterizează, de altminteri, și dialogul de față.

Născut în 1900, an de cumpănă între două veacuri, Al. Graur constituie azi exemplul elevat al savantului care și-a așezat întreaga viață în slujba unei idei perene în cultura noastră națională: „**Creșterea limbii românești**”. Cărțile sale sint flintni vii din care nu vom înceta să sorbim cu încredere.

mult în trecut, pînă în antichitate. Despre lingvistică se vorbește, în general, ca știință, încă de pe la 1830. Deși ea acoperă un domeniu destul de întins, azi am putea numi lingvistica știința care se ocupă cu studiul structurii limbii și, deopotrivă, al istoriei ei. La noi, lingvistica a interesat în mod special pentru că și-au dat osteneala ardelenii să explice că limba română vine din latină, ceea ce a însemnat, în ciuda unor exagerări, întoarcerea firească spre izvoarele latinității noastre.

Despre lingvistica românească se poate vorbi distinct începînd cu Hasdeu, Densusianu, Pușcariu, Philippide, tatăl poetului ș.a., o contribuție importantă la înflorirea ei aducînd-o generația lui Iordan și Rosetti. Ea este azi o știință puternică, cu o contribuție de seamă la definirea spiritualității noastre naționale.

— În ceea ce mă privește, am încercat, singur sau în colaborare, să dau cîteva sinteze în acest sens. Mă refer la *Scurtă istorie a lingvisticii* (1961), *Tratat de lingvistică* (1971), *Lingvistica pe înțelesul tuturor* (1972).

— Ce însușiri trebuie să stăpînească un bun lingvist?

— Am căutat întotdeauna să scriu pe înțelesul tuturor. Cunoașterea deplină a limbii române, a teoriilor lingvistice, atenția mare acordată amănuntului lingvistic, dar și puterea de sinteză — iată doar cîteva trăsături ale competenței unui lingvist. Să adăugăm și necesitatea cunoașterii desăvîrșite a filologiei, accesul neîngrădit și direct la izvoare autentice.

De fiecare dată, foarte important este ca faptele de limbă să se studieze în strînsă legătură cu societatea, cu dezvoltarea ei. Nu se poate urmări și explica rezonabil faptele de limbă fără a se cunoaște temeinic istoria dezvoltării societății.

— O carte a dv., scrisă direct în

informarea noastră și la comunicarea între noi. Fiind în permanentă devenire, ea trebuie păzită de tot felul de capcane și obstacole artificiale.

— Este aceasta motivația pentru care ați publicat o lucrare cu un titlu incitant: „**Capcanele limbii române**”?

— Ocazii de a greși se ivesc la tot pasul. „Capcanele” la care mă refeream acolo numesc, pe de o parte, păcălelile suferite de cei care cred că stăpînesc bine o limbă străină, dar în realitate o cunosc superficial. Pe de altă parte, arătăm că greșeli de tot felul îi pîndesc și pe cei care folosesc numai limba maternă.

Pentru a nu stîlci limba, se cuvine, în primul rînd, s-o îngrijim, să cultivăm formele ei corecte. Se cuvine studierea gramaticii, a ortografiei, stricta supraveghere a ceea ce scriem. Este necesar ca azi să existe în fiecare familie un dicționar al limbii române care să poată fi consultat ori de cîte ori se simte nevoia.

— Sinteți autorul, în 1973, al lucrării „Gramatica azi”. Ce aducea ea nou?

— Deoarece *Gramatica Academiei* (ediția I, 1956; ediția a II-a, 1962) înțirzia cu o nouă ediție, a treia, îmbunătățită și adăugită, m-am hotărît să redactez volumul pe care-l amintii, folosînd la scrierea lui numeroase amănunte inspirate din propriile mele concepții. Nu a fost o lucrare scrisă din ambiție ori din orgoliu, ci am crezut în necesitatea ei pentru alcătuirea noii ediții din Gramatica mare, care să le depășească pe cele dinainte. Ca noutate am introdus ortografia fonetică. Un exemplu: eu am propus, de pildă, să se scrie cu i scurt. Cuvinte ca **social, special, se pronunță soceal, speceal**, din cauză că nu exista un i scurt. Propuneam, desigur, multe corecturi cerute de faptul că limba română se unifică

CARTEA DE POEZIE

Magia cuvintului *)

Intr-o vreme de suspiciune in puterile cuvintului, Aurel Rău îl creditează cu puterea magică de a reprezenta și de a modela existența, de a închide în umilința lui un univers de imagini și senzații, asemenea obiectului minuscul din basm care, atins de o baghetă fermecută, desfășoară o grădina miraculoasă sau o împărăție. Ca și alți poeți moderni, autorul **Ritualurilor** face din ardelenisme, stimulată de o excelență culturală a poetului, hieroglife care animă spiritul unei lumi pierdute. Regionalismele pot opaciza discursul, și așa se întâmplă de obicei, dar, așezate într-o perspectivă prielnică transparenței, îl obscurizează în marginile îngăduite ale hermetismului.

Bună parte din poezia lui Aurel Rău este o sui generis poezie cu cheie, nu în sensul că fiecare cuvânt ar fi o enigmă ce se cere explicată, dar cuvintele rare, impenetrabile, produc mister existențial. Așa de pildă în **Localisme**, care nu intimplător va fi fost intitulat astfel: „Focu-n sobă e din lemn de fag, / Sparcasa de lut burtoasă-i clopot; / Nu o spargem, nu, sireap și pag. / Tot prin nori priori, al vremii tropot. / Vine-o coce, zări cu ea se-nțorc / Să ne treacă țancuri, le vom trece. / Zine Dochii jos pe-un scaun torc / Pentr-un rege brad hlamidă rece”. Sintaxa însăși este curățată de conexiunile obișnuite, concentrată și polizată până la a da impresia de mesaj algebric. Dar, pentru cititorul inițiat în hermetismele veacului, discursul incifrat și eliptic evocă o lume fericită în eternitatea ei de gheață.

Ceva din hermetismul pe care G. Călinescu îl intuia în celebrul **Noi** al lui Octavian Goga se află și în poezia lui Aurel Rău, chiar și atunci când din discurs lipsesc misterioasele regionalisme. Cuvintele poetului contemporan par să fie purtătoare de aură. Superbul poem **Transilvaniei**, piesă antologică a poeziei patriotice românești, nu e pastel, imn, legământ, deși are o tentă descriptivă, o tonalitate de slavă și o înclinație spre confesiune, ci o viziune de embleme a unei patrii vesnice. Elementul cosmic și istoric e singularizat, «înălțat», legitimat hermetic. Adevăratul hermetism e creator de sacralitate.

Ea plutește și în poemele cu duct de poveste. Pornindu-se de la un detaliu biografic (**Fotografie la minut, veche**) sau de la un unel calendaristic (**Romanță literară**), prin înaintări și replieri succesive, care transportă în text melancolii vechi, întrebări suave, gânduri răzlețe, punctul de pornire devine hieroglifă. Este efectul unei virtuozități a simplității. Un gest, un amănunt coloristic și o senzație olfactivă fac dintr-un lucru de nimic o bijuterie cu tilc (**Seris cu pana**): „Găsește o pană de pasăre / în grădina / pe jos / printre foi / În superbe degradeuri / de gri / O țau în mină / amoroase a cer / Fug în casă / o inmoi în cerneală / Și ca de o mie de ani / scrie”.

Născătoare de poezie poate fi și plăcerea de a deforma copilărește cuvintele, de a cupla vocale și consoane, de a rosti fritturi de cuvinte, cuvinte monosilabice și cuvinte ciudate, într-o rinduire care e a cîntecelor din folclorul infantil. Poezia pare a fi în chiar acest gest strengăresc de-a rostirea, și chiar este, dar, citite după o logică specială, pe care o solicită ele însele, ca și modelele populare, aceste texte dezvăluie și un subtext existențial (**Horă cu Ba**). Această vorbire «in dodii», pe calapodul folclorului infantil, dar cu o notă gravă, de exorcism, e limita hermetismului pe care l-a încercat Aurel Rău.

De ce **Ritualuri**? Pentru că ritualul investeste nu doar obiectele, ci și cuvintele cu puterea magică a heroglifelor.

*) Aurel Rău — **Ritualuri**. Editura Cartea Românească. Lector: Florin Mugur.

CARTEA DE PROZĂ

Un bun visător *)

Cu proza unui autor ca Adrian Costache, care nu s-a agățat de treptele nici unei rachete literare în viteză, care n-a subscris programe estetice pe care să le retracteze a doua zi, care, altfel spus, n-a făcut valuri în jurul numelui său, nu poți lua cunoștință decît la delicata sugestie a unui om de bine care, printr-o norocoasă intimplare, a citit-o. Prea multă discreție strică: de cam aceeași vîrstă cu Bedros Horasgian și cu un debut de asemenea aminat, Adrian Costache trebuie inclus de urgență în topul ultimei generații de prozatori din anii '80, din țare, de fapt, face parte. Toate adevătoarele himere ale acesteia, de la boicotarea omniștiinței auctoriale la lectura realității prin imaginariu cultural, sînt și himerele lui, pe care le pîndeste pe cărări neumblate de confrăți.

Confesiunile unui bun visător, o proză de 150 de pagini, e cu un cuvînt vechi, o «jucăreauă». Una cu care au mai «petrecut» și alți scriitori moderni, căci autorul vrea să scrie „un roman în care cititorul vede și cum se scrie romanul”. Naratorul, profesorul de limba și literatura română Octavian Cristescu, își dorește un roman pe temă țărănească în cheie fantastică, dar imaginația sa, pe care o stie a fi „prea abstractă”, nu răspunde comenzii. Paradoxul e că povestea se naște și își trage sensul din această nereușită: ea e un fel de temă care concentrează întreaga orchestrație a confesiunilor, nucleul unui eșec mai mare, dar amortizat prin reverie. Octavian Cristescu trăiește o dramă profesională: o împrejurare funestă în curmă destul de ziarist. Absurdul situației, așteptarea neliniștită a unei șanse, reintegrarea în viața școlii devin piinea (neagră) a confesiunilor. În jocul de-a scrie un roman fantastic se însinuează drama concretă a naratorului, iar sub bogăția de referințe livrești prinde contur realitatea cea de toate zilele.

De la catalogul onomastic la registrul evenimential, lumea din **Confesiunile unui bun visător** e o construcție etajată cultural. Livrescul o nutrește, nu o depozitează însă de naturalețe. Recursul la cultură are o dublă valoare: terapeutică (audițiile de muzică preclasică și lectura de poezie atenuază rănile sufletești ale personajului) și paradigmatică (personajul își dă seama, de exemplu, că birocrăția de care se lovește joacă pe un libret kafkian). Procedeele intertextualității fac mai acută și mai verosimilă drama: răsfrînte în oglinzile referințelor de tot felul, solitudinea, angoasa, sentimentul de frustrare devin halucinante.

Bun cunosător al ultimelor cîștiguri ale retoricii epice, Adrian Costache știe să facă din livresc un instrument de percepere, selecție și proiecție a realității. Nu e un sarcastic ori un parodic, ci mai degrabă un melancolic care crede, ca și unul din personajele sale, că „adevărul trebuie spus cu blîndețe” și, poate, cu iubire. Ferindu-se să complice de dragul de a complica, el se mulțumește să alterneze timpurile și planurile în marginile inteligibilității, să sugereze un tip uman din citeva amănunte, să problematizeze fără a cădea în esec, să povestească. Preocuparea lui e de a tensiona, la nivel micronic, drama. Fapt care îi reușește și în povestiri: în **Somnul străin** (unde este reconstituit minuțios ce simte un om care moare în timpul unei operații), în **Caravana de film** (unde plecarea fratelui mai mare la oraș e receptată de cel mai mic ca o dispariție în lumea celuloizului, deci într-o realitate livrescă) și în **Doi călăreți** (unde o ficțiune romantică se prelungește crud în realitate).

Adrian Costache e un bun-visător care învâlțea lumea cu o „generozitate duioasă”.

*) Adrian Costache — **Confesiunile unui bun visător** și alte povestiri, Editura Cartea Românească. Lector: Sorin Mărculescu.

CARTEA DE CRITICĂ

Ce e livrescul *)

Cînd realitatea livrescului s-a agravat, Al. Cistelean s-a întors la cronicile mai vechi și a ales dintre ele pe cele care au ca protagoniști poeți care i se par astăzi, a-l reprezenta, într-un fel sau într-altul. Dar, înainte de a fi indicii ale unui fenomen, textele criticului mărturisesc despre propriul lui drum spre un concept.

Definiția din „conșpectul” care deschide cartea exprimă momentul de radicalizare a conștiinței că poezia de azi ar fi preponderent livrescă. Ea ar emana dintr-o „sensibilitate ce trăiește din mediere (s.a.) și nu din frustete și inocență, dintr-o cultură a senzației și nu din senzația pură și diformă”. Deși se vrea tipologică, distincția e implicit axiologică, pentru că nu știm să existe poezie în toată puterea cuvintului care să se hrănească din senzația „pură și diformă”, care să nu decanteze inocența și candoarea. Diferența specifică o constituie, totuși, anume ostentații și excese. Astfel, în poezia livrescă, intermedierea dintre poet și lume „e una exacerbată, o pură ostentație”, iar sensibilitatea coincidentă „s-a repliat în cultură ca într-o pură autarhie”, ea nemairegăsind, de fapt, „un registru de contact cu realul”. Într-un limbaj mai limpede și mai tranșant, Al. Cistelean numește dimensiunea pe care o consideră esențială pentru livresc în cronica despre Romulus Vulpescu, a cărui poetică „este una de tipică exploatare a faptului de cultură” și al cărui cuvînt „nu-și mai inventează un spațiu de vibrație în sfera realului, ci își inventează un context de referințe”. Subtilă e, pe acest promontoriu al viziunii teoretice, divizarea livresților în „deceptivi” și „euforici”, primii resimțind „dictatul gratuității artistice” ca pe „o frustrare a prerogativelor”, ceilalți, „ca o eliberare de chingile responsabilității extrovertite, extratextuale”. Dar există livrești în stare pură? Deceptivi și euforici pur-singe?

Din nevoia de exemplaritate, orice teorie e obligată să renunțe la nuanțe. Să schematizeze. Al. Cistelean își asumă acest risc, dar nu-și primejduiește analizele rescriindu-le. Singura „aplicație” (recomandată ca atare) face din Mircea Ivănescu un pretext, căci criticul consacră, de fapt, un nuanțat eseu tipului deceptiv, pe care poetul român nu face decît să-l reprezinte. Cînd e vorba, direct și cu citate, despre poezia lui, în puține din cele treizeci de pagini, analiza părește vizibil teza principală.

În corpul cărții, Al. Cistelean urmărește cum evoluează „barometrul livrescului” în poezia română contemporană. Deoarece buletinul de observație a fost întocmit în timp, exactitatea lui nu nu poate fi pusă la îndoială. Sînt cazuri (la Cezar Baltag și Cezar Ivănescu, de exemplu) în care acul aparatului nu indică nici măcar o «atmosferă». În altele, barometrul livrescului funcționează vag, acul lui doar amenință să se pună în mișcare. De puține ori sînt descoperite în poezia protagoniștilor exacerbarea intermedierei livresce dintre poet și lume, replierea sensibilității în cultură „ca într-o pură autarhie”, exploatarea faptului de cultură.

Excepționala priză la text a lui Al. Cistelean, care se lasă copleșit de toate efluviiile lui, pentru a le restitui într-un discurs «îndrăgostit» de sine însuși, clasificate și «aprețuite», subminează, spre binele poeziei, apostolatul teoreticianului.

*) Al. Cistelean — **Poezie și livresc**, Editura Cartea Românească. Lector: Florin Mugur.

CONSTANTIN SORESCU

CĂRȚI PRIMITE DE LA AUTORI

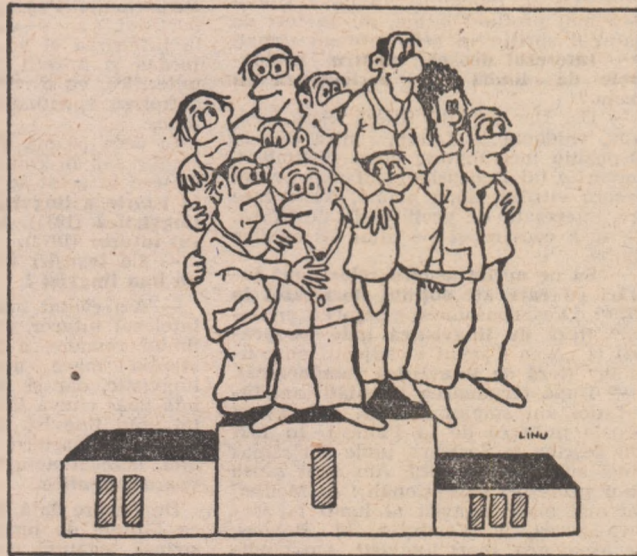
● Augustin Z. N. Pop — **CALEIDOSCOP EMINESCIAN**. Postfață de Marius Pop. Editura Eminescu.
● Adrian Marino — **HERMENEUTICA IDEII DE LITERATURĂ**. Editura Dacia.
● Alexandru Balaci — **ÎN FLUXUL SPIRITUALITĂȚII**. Editura Eminescu.
● Cornel Regman — **DE LA IMPERFECT LA MAI PUȚIN CA PERFECT**. Editura Eminescu.
● Ioan Holban — **PROFILURI EPICE CONTEMPORANE**. Editura Cartea Românească.
● Victor Neuman — **CONVERGENȚE SPIRITUALE**. Editura Eminescu.
● Radu Cârnel — **PASĂRE DE CENUȘĂ**. Poezii. Editura Cartea Românească.
● Ion Brad — **ORACOLE**. Versuri. Editura Eminescu.
● Dan Cojocaru — **DIAGONALA CADRULUI**. Editura Albatros.
● Gheorghe Grigoreu — **COTIDIENE**. Versuri. Editura Albatros.

● Dărie Novăceanu — **LUMINA TOAMNEI**. Poezii. Editura Cartea Românească.
● Pan Izverna — **ANAMNESIS**. Versuri. Editura Cartea Românească.
● Marin Mincu — **DESPRE FRAGILITATEA VIETII**. Versuri. Editura Albatros.
● Gabriela Negreanu — **PARTEA OMULUI**. Poezii. Editura Cartea Românească.
● Timotei Cipariu — **OPERE. I**. Ediție îngrijită de Carmen-Gabriela Pamfil. Introducere de Gavril Istrate. Editura Academiei.
● Ioan Slavici — **OPERE. XIV**. Scrieri istorice, etnografice, sociale, economice. (D.n. periodice). Text ales și stabilit. C. Mohanu. Note și indici. D. Vatamanu. Seria „Scriitori români”. Editura Minerva.
● N. Iorga — **CO-RĂSPONDENȚĂ**. Vol. II. Ediție, note și indici de Ecaterina Vaum. Seria „Documente literare”. Editura Minerva.
● Traian T. Coșovei — **RONDUL DE NOAPTE**. Versuri. Editura Mi-

litară.
● Aurel Rău — **RITUALURI**. Versuri. Editura Cartea Românească.
● Adrian Popescu — **VOCEA INTERIOARĂ**. Poezii. Editura Dacia.
● Horia Bădescu — **ANOTIMPURILE**. Poezii. Editura Dacia.
● Doina Cetea — **CO-RĂBIA DE CRISTAL**. Poezii. Editura Dacia.
● Ioanid Romanescu — **ORPHEUS**. Poezii. Editura Junimea.
● Nichita Danilov — **POEZII**. Editura Junimea.
● Mariana Bojan — **PHANTASTICONUL ȘI ALTE POEME**. Editura Dacia.
● Dan Rotaru — **A IUBI, IUBIRE**. Poezii. Editura Albatros.
● Grete Tartler — **ACHENE ZBURĂTOARE**. Versuri. Editura Cartea Românească.
● Liliana Ursu — **CO-RĂLI**. Versuri. Editura Eminescu.
● Iulian Neacsu — **MARIA DE ZĂPADĂ**. Poezii. Editura Eminescu.
● Ion Iuga — **POVA-**

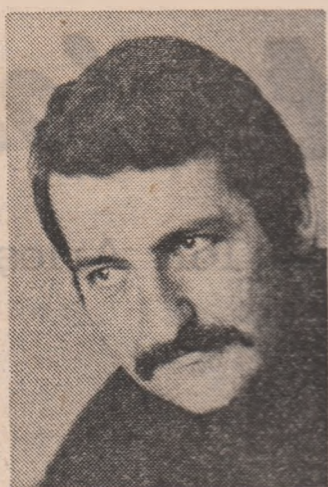
RA UMBREL. Versuri. Editura Cartea Românească.
● Florea Miu — **LĂNUL DE GRIU**. Versuri. Editura Cartea Românească.
● Radu Ulmeanu — **SINTAGMELE NOPTII**. Versuri. Editura Eminescu.
● Emilian Marcu — **SIGILIUL TOAMNEI**. Poezii. Editura Junimea.
● Tudor Cristea — **CONTURUL SPERANȚELI**. Poeme. Editura Eminescu.
● Ana Pop-Sirbu — **PRIMĂVARA CASEI**. Poezii. Editura Facla.
● Bianca Măroevici — **OCHIUL CUVINTULUI**. Poezii. Editura Litera.
● Viorica Ana Cozan — **PRIVILEGIUL SURSULUI**. Poezii. Editura Junimea.
● Stan V. Cristea — **VIRTA MĂ ARDE**. Poezii. Editura Litera.
● Dumitru Udrea — **MONADE**. Poezii. Editura Albatros.
● Ecaterina Matache — **PLUTONUL DE EXECUȚIE**. Roman. Editura Militară.

Cronica literară în linia frînte de LINU

Valeriu Cristea, Fereastra criticului, Editura Cartea Românească, 1987.

Ierarhia scriitorilor români contemporani, așa cum o stabilește Valeriu Cristea, este dintre cele mai originale.

Laurențiu Ulici

SOLII PROMOȚIEI 90 ÎNCEP SĂ APARĂ

Admițând că n-am greșit flagrant în periodizarea literaturii în general și a celei contemporane în special, periodizare ce, luându-și ca punct de plecare anul debutului eminescian (1866) înaintea spre vremea noastră sau coboară spre veacul cronicarilor numărând generațiile în sens biologic (30 de ani), iar înălțurii acestora promoțiile decenale, și avind în vedere că ne aflăm, cu promoția 80, la limita de apus a primei generații postbelice, ar urma ca în anii 1986—88 să-și facă apariția în peisaj est-dintii mesageri ai promoției 90, prima promoție a generației de la răscrucea celor două milenii. Din veștile pe care le am, mai ales în domeniul poeziei, vești deduse din lectura textelor poetice ale unui număr de vreo cincizeci de tineri născuți după 1965, am motive să cred nu doar că promoția 90 bate insistent la ușă (asta, la urma urmelor, e o fatalitate) dar și că, în multe privințe, poezia pe care poeții aceștia o vor impune se va deosebi — tematic și stilistic — de aceea a predecesorilor optzeciști, chiar radical, chiar polemic. Textele pe care mă bazez sînt, încă, ale unor începători, clarificarea lor poetică și poietică e departe de a se fi produs (cu câteva excepții cărora le-aș lipi atributul precocității) dacă la vârsta de 19—20 de ani se mai poate vorbi de precocitate: nu se poate, dar dacă totuși vorbim e din

pricină că într-un interval de cincisprezece ani, 1972—1987, vârsta medie a debutului editorial a crescut de la 23—25 de ani în 1972, la 35—37 de ani în 1987, iar în raport cu aceasta din urmă vârsta de 19—20 de ani seamănă a precocitate: din păcate e o precocitate artificială, cum artificială e și vârsta de 35 de ani pentru debut, dar despre asta am tot scris și eu și alii colegi critici, fără însă vreo urmărire, ba, nu, mint, o urmărire tot a fost și anume generalizarea obligativității debutului colectiv în antologii, de fapt grămăsi, cu totul irelevante. Cu toate acestea există în poeziile acestor, cum spuneam, începători, câteva elemente comune denotînd fie și în nuce o altă înțelegere a poeziei. Ar fi mai înțeles recuperarea lirismului, într-un mod care se apropie de experiența lirică a promoției 60, dar plantată într-un sol afectiv intructiv modificat de îngrășămintele chimice ale promoției 80: lirismul acestor noi poeți pare să reitereze intimismul și gravitatea, ocolind expoziționalul și ironismul. Ar fi apoi radicalitatea atitudinii lirice, mai mare decît a generației anterioare în ansamblul promoțiilor ei, bazată pe absența intertextualităților, în genere a referențelor culturale (săgajul cultural-literar al actualei vârste de 19—20 de ani pare să fie mult mai mic decît al promoției 80, de pildă, la aceeași vîrstă și pe indiferență față de context: preponderent „nativi”,

liricii abia scosi din adolescență divulgați în țesutul lor inocență culturală, vehemență sentimentală și apăsătoare didactică. Ar fi, în al treilea rînd, în plan stilistic, recrudescența expresionismului într-o stilistică a experienței intime în care refuzul figurilor poetizării, inclusiv al metaforei, se asociază unei direcții — a sentimentelor ca și a formulărilor — ce nu mai tolerază, pare, iluziile dar nici nu conjugă verbele realismului Sigur că aceste trăsături se manifestă deocamdată doar ca tendințe care au deranjat realitatea numai la câțiva poeți care, între 23 și 30 de ani fiind, pot fi considerați drept solii ai promoției ce va să vină cu tot efectivul și echipamentul abia în anii noștrii. Asupra acestor „solii” (și să atrag acum atenția cititorului și revistelor literare, numindu-i: Cristian Popescu, Daniel Bănuțescu, Paul Vînicuș, Horia Girbea, Augustin Ioan din București, Ioan Pop din Ieud (Maramureș), Cristian Pavel, Simona Șerban din Galați, Constantin Preda din Craiova (acesta deja debutat în volum), Carmelia Leonte din Iași, Ioan Pîntea din Bistrița și mai sînt și alții. Și poate n-ar fi rău dacă Suplimentul Științei tineretului ar dedica periodic, eventual sub genericul **Promoția 90**, o seamă de rînduri tipografice textelor scrise de acești poeți care sînt în preajma debutului editorial (chiar dacă preajma e o no-

țiune foarte relativă, căci, preajmă e și marți pentru luni, și 1988 pentru 1987, și secolul XXI pentru XX), după cum și-ar putea face un merit și, de ce nu?, o datorie din a-i publica în chip susținut (susținut nu înseamnă perindarea prin pagini de revistă a cincizeci de nume într-un an, fiecare o singură dată, ci prezența de douăzeci de ori a doar zece nume) pe tinerii încă adolescenți care fac, în fond, promoția nouăzeci și al căror număr este, se înțelege, incomparabil mai mare decît al „solilor” ce le anunță sosirea, dar nu atît de mare încît să ofere anumitor funcționari culturali profilați pe contabilitate motive reale de sperietură. Iar, dacă stăm drept și gîndim tot drept, promoția 90, ultima promoție literară ce se va maturiza în acest secol, va consemna intrarea poeziei românești în mileniul trei, ceea ce înseamnă, conform uzanțelor istoriografiei tradiționale, că istoricii literari ai viitorului, iată, nu prea îndepărtat, vorbind despre poezia română pînă la 2000 și de după 2000 vor sta aplecați îndelung asupra poeziei acestor promoții. Și ar fi o dovadă de înțelepciune și de generozitate din parte-ne să le asigurăm poeziei foarte tineri (fiindcă tînăr la noi, în poezie cel puțin, e cel care, parafrazîndu-l pe Mircea Dinescu, demult nu mai e tînăr) aerul bun și ritmul respirației.

Au rămas necomentați din numărul precedent opt poeți publicați în **Alpha '85**, Maria Olteanu nu iese din cadrele locului comun, în marginea căruia versifică cuviincios și conștiincios. Puțin mai talentat pare a fi Ioan Pîntea, la care însă se simte prea apăsător influența unor congeneri ceva mai afirmați (dar și mai talentați), în urmarea unei linii a liricii pseudooraculare, obosite (existențial) și discret-eclemne, cam în chipul ilustrat de Marta Petreu. Floare Pop este, de neegal, dintr-un maldăr de vorbe care alcătuiesc o prea voluminoasă primă strofă a poemului **Să ne întoarcem la alfabet**, criticul poate decupa cu blindețea precaută cu care ție atingi de un organism debil următoarea sintagmă (și nici aceea existentă ea atare, ci asamblată cu bunăvoință de comentator din piesele componente cit de cit rezistente artistice): „**literele (...) catalitice ca niște șopirle uriașe în somn**”. Aceași strofă se încheie însă într-un mod înveselitor (dacă ești atent doar la burlăscul involuntar) și jalnic (dacă te preocupă valoarea propriu zisă): „**Acolo lăcrimează Dumnezeirea / spălîndu-și cămașa de noapte**”. E limpede că aceia care l-au „ajutat” pe autor să apară cu astfel de versuri deloc „spălate” i-au purtat violente resentimente!

Poetă cu adevărat talentată este Doina Petculescu. Se remarcă la ea, într-un chip nobil artistic, o tendință mai generală a unor autori tineri, anume aceea de a privi (și, în funcție de posibilități, a crea) altfel poezia patriotică, într-un chip mai acut modern, nu mai puțin unul care, refuzînd decis rețetele, ambiționează implicit de a scrie o asemenea lirică

dintr-un unghi care să poarte în chip apăsător peceata personalității (aflăte deocamdată, firește, în proces de formare) scriitorului în cauză. Interesant la Doina Petculescu este un mod original de imbinare a liricii de țară cu teme ale celei de dragoste, dar și a dubiozilor materne. O poezie substanțială, nu mai puțin una care are o fericită amprentă a unui lirism prin excelență feminin de superioară extracție.

Persida Rugu este în chip hărăzit o autoare lipsită de har, plină de enunțuri reci, nutrice (și ea!) prejudecata că majusculele „rezolvă” o situație (în sensul că tensiunea lirică, ne-

putînd fi creată de poetă, cată a fi obținută prin atari artificii).

Cristina Suciu Mosen este o autoare foarte interesantă, în versuri de enumerări bărbătoase a unei stirpe dirze de țărani precursori, a unei scadate, răs-picate clamări a apartenenței la pămîntul transilvan, nu mai puțin a unei sfioase, ca o boare, poezii de dragoste. Ii lipsește totuși poeziei, arhiteclă de meserie, o cultură strict literară suficientă, din cite am impresia, din moment ce vocabule aparținînd unui lexic artistic demult și definitiv defunct sînt reluate în text cu tot curajul.

De la Viorel T. Sălăgean, alături de neiertător de multe compuneri și stihuri fade se pot decupa la un moment dat ba un pasaj încărcat de o sen-

militate nobilă și meditativă, ba unul de o picturalitate reflexivă, ba unul izbînd prin cutări metafore revelatoare, cum ar fi zis Blaga, dar mai cu seamă poemul final al secțiunii lui **Decalog**, inspirat sinteză dintre un imn de laudă a elementelor, în felul lui Francesco D'Assisi, și o rafinată estelice lirică patriotică.

În sfîrșit, Ioan Suciu scrie stihuri de nobilă inspirație, fără îndoială, compuse însă după un rețetar previzibil.

● Cîteva concluzii se impun la sfîrșitul acestei cercetări analitice a unor volume colective de debut. Sigur, aș fi putut a-

selectie mai severă a numelor. Nu înțeleg de ce, sincer să fiu, trebuie satisfăcute dorințele (a se citi: veleitățile) atîtora și atîtora de a-și vedea numele adunat pe o carte. Se înțelege atunci, volumul de debut colectiv capătă (inevitabil) un caracter de operă filantropică. În ceea ce mă privește, sînt convins că, în genere, s-a optat pentru atare soluție tocmai pentru a se stopa avalansa veleităților. Din moment ce, iată, comentînd trei cărți, m-am ocupat de aproape treizeci de autori, înseamnă că în mod fatal în astfel de apariții, alături de cei buni sînt publicați și atî-

nu cumva e sfătuit) să le illustreze?

Oricare a lucrat un timp mai îndelungat cu diversi autori, îndeosebi debutanți (dar nu numai ei!), care vin sau trimit materiale cu relativă asiduitate la redacția unei publicații, știe că aceștia se prezintă cu „seturi” (eșantioane, mostre) ale producției lor lirice. Cea dintîi obligație a redactorului — după ce a remarcat, desigur, că solicitantul este publicabil cu materialele cu care s-a înfățișat sau cu altele mai bune pe care le-ar putea da la iveală (vreau să spun, cele pe care intuiția critică a redactorului ghiceste că le-ar putea da la iveală) este tocmai aceea de a despărți, în vederea unei eventuale publicări, dar, mai cu seamă, pentru a-i fi folositor celui aflat la primii pași intr-ale literaturii, sterilită de material rodnic, implicit de a indica autorului pe ce drum se cuvine să meargă.

Nu înțeleg de ce această toaletă care este făcută în vederea apariției în paginile unei reviste, nu se împlinește de regulă (cum s-a văzut, din cercetarea analitică ce am întreprins-o) tocmai în paginile unei cărți. Atunci care este rolul „grădinarilor” (juriile care-i premiază pe autori, editorii s.a.m.d.) dacă fiecare se prezintă cam cu tot din ceea ce are în sertar, și cu bucatele lui arătoase și suculente, dar și cu acelea arse ori indigeste?

În concluzie, formula debutul colectiv nu e rea pentru a face mai grabnic cunoștință publicului cu numele unor cit mai mulți autori inzeștrați. Nu este fertilă însă cu nimic dacă nu se merge doar pe aceștia și doar pe aspectele realmente viabile ale scrisului lor.

VICTOR ATANASIU

FLORILE ȘI GRĂDINARIII

Volumele colective de debut — o operă filantropică?

Marin Rada

Credem că poeziile lui Marin Rada, proaspete, mirosind a margine de sat în vremea brumelor toamnei, merită atența privire a unui editor. Poetul, disciplinat om al muncii la B.J.A.T.M. Slatina — Olt, are 33 de ani și continuă să scrie și să publice mai prin „Scinteia tineretului”, mai prin „Flacăra”, mai prin „Convorbiri literare”. Continuă să scrie și să speri — cu îndreptățire, credem noi — că versurile lui vor fi adunate într-o bună zi într-o bună carte.

Neodihna tatălui meu

Cind se-ntoarcea de la cimp,
tatăl meu frământa între umeri
întunericul nopții,
partea de lună dăruită cimpiei
întra în ochii lui
fără aer și fără ciocirlii,
uneori își muta casa în gânduri
și nu știa dacă pașii lui se aud
ori numai puii de lup
lingă roțile carului.

O lumină albastră

Tirziu cade peste lume
o lumină albastră
cu singele rupt în făclii...

Viața este un sunet
spinzurat de călcieele unui zeu
și eu string cu o furcă
întunericul de pe deal
în stoguri înalte,
presimțind coborirea frunzelor galbene.

* * *

Se mișcă depărtate oceane ale frigului,
Steaua Polară rugineste dincolo de pădure
ca un ban de aramă,
peste cimpuri se așează pinza aspră a cerului,
tu mă aștepti la capătul celălalt
cu surisul de ieri.

Scrisoare

Ca un om de rind
drumul încărunește
în peretele casei,
viața umblă cu picioarele goale
pe un petec de cer
și se aude pină aici
cum se amestecă în semințe
oboseala brațelor,
cum, între palmele mamei,
așteptarea seamănă cu feciorii ei,
cum se oprește lata
la capătul alb al cuvintelor
spunind: „ceea ce sănătate
vă dorim și noi vouă”.

Tata

inele de gânduri pe osia corului
luna se ținea de cămașa lui
ca o fată săracă
adunind la răspintii
turme mari și neașteptate de drumuri.

Nimic nu era de vinzare

Ziua de ieri se schimbasesc
pe ziua de azi...

* * *

Nu îndrăznesc să te chem
pe numele tău de femeie
(poate că nu ești
decit imaginea de dincolo
a poemului)
și totuși năframa ta
dă la o parte jumătate din cer,
rațiunea seamănă cu o roată
cu care miine, în zori,
va fi executat poemul de dragoste —
numai năframa ta va rămâne
ca un petec de cer
între ape.

Ochiul interior

de Ion Arieșanu

Fragment de roman

În această stare, avu loc aventura unei părți din viața mea. Ceva care seamănă cu o ciudățenie. Sau cu o întâmplare sorită de destin. Acel destin a adus-o în fața mea pe Magdalena. Îmi amintesc și ziua înțilnirii noastre. O zi noroasă, posomorită, de la sfârșitul iernii. Priveam fără țintă pe geamul bibliotecii, în sgarul pus-tiu din fața marelui edificiu al Institutului. Începea să plouă. Picurii deși aveau între ei și fulgi răzleți de zăpadă, care se destrămau în firele tot mai dese ale ploii. Priveam afară, pe geamul în care izbeau picăturile lichide, ce lungeau în șiroaie de apă spre burlane, dar, de fapt, cred că nu vedeam nimic. Mă simțeam deșert și desprins de toate. Culmea era că îmi analiza-m lucid această deprinare dulce a mea, ce suia în mine din tot ce mă înconjură, din masa singură, din lampa galbenă ce-mi lumina miinile, din ploaia ce picura afară pe caldarim, mi-o analizam, zic, aceea deprinare ca pe o victorie a mea, nu ca pe o înfringere. Atunci, în clipa cind priveam pe geam, fără să disting de fapt nimic, îmi amintesc bine, s-a înscris imaginea următoare pe retina mea: o mogildeață, înformă, înainta lent, parcă chinându-se, prin ploaie, spre mine. Înainta domol, cu mare greutate. Era fără umbrelă. Se sprijinea într-un baston fin și negru. Cind s-a mai apropiat, am descoperit că, sub pelerina, neagră și ea, era de fapt o tinără cu un chip distins, destul de înalt și suplă. Dar care, vedeam eu bine, înainta cu mult efort. Fiecare pas făcut părea să însemne o căznă pentru ea. M-a șocat apariția ei. Șocul a fost cu atât mai puternic cu cât nu-mi aminteam s-o mai fi văzut pină atunci. Ca să afla, pină la urmă, chiar în seara cu pri-

elna, că ea îmi era colegă de an, dar generalistă. Și că eu nu o observasem deoarece, din pricina poliomielitei, ea pierduse un an, iar acum revenea colegă cu noi. Imaginea aceea, a fetei cu baston, care înainta ca o mogildeață prin ploaie, s-a topit în neantul zilelor următoare. În semestrul doi, am ajuns însă colegi de grupă cu tinăra cu pricina. Eram opt studenți și faptul că ne găseam mereu împreună, că aveam unele afinități asupra unor cărți, spectacole, oameni de artă, ne determina să rămă-nem, minute în șir, cu plăcere, de vorbă. Apoi, și în laborator, ne găseam iarăși alături. Puneam lamele la microscop. Spă-lam eprubetele. Picuram reac-tivii. O priveam uneori de aproape pe „fata cu bastonul” și-i observasem reținerca, nu numai în gesuri, dar și în felul de-a se implica în lucrurile din jur, în acțiunile imediate. Ca și cum o temere o o-prea de fiecare dată să ia hotăriri definitive. Hotăriri, firește, care priveau mica noastră viață de studenți. Dovedea, cred, o vădită înclinație spre morbid. Nu știu dacă acest lucru îmi convenea sau nu. Oricum, atunci la începuturi, tristețea încremenită ce i se citea pe chipul, altfel plăcut, dar și în ochii ei de un negru scinteietor, un fel de abur de mihnire care în-văluia toată făptura ei ca și tă-cerile-i aproape misterioase, mă determinau să fiu reținut în fața ei. Fără să-mi displacă însă felul ei de manifestare deschisă, ea și colegă de grupă. Cred că, din primele momente ale cunoștinței noastre, mi-am zis că e o fată neobișnuită și, instinc-tiv, pentru starea ei, am simțit un aer de compasiune. Era o fată care trebuia ajutată, mi-am zis. Fie că o făceam în laborator, fie de-a lungul drumului

spre casă. Oameni sintem, ce Dumnezeu!... Povestea ei era simplă. Se găsisse, vara, la mare, în perioada unei epidemii de poliomielite, prin anii cincizeci. Hazardul a făcut ca virusul s-o atace și pe ea. Din o sută care sint contaminate cu viruși, doi sau trei sint atinși de paralizie. cu neuronii distruși. În genere, fac boala cei care, în perioada respectivă, sint supuși unor eforturi fizice sau care stau necurmat la soare. Ea a stat, în vara fatală, îndelung, pe plaja mării, nemiscată ore în șir, sub soarele arzător. Întoarsă de pe litoral, nu la multe zile, într-una din dimineți, la trezire, ea acuză dureri cumplite la fie-care mișcare. Cind vru să se dea jos din pat, nu reuși. Era paralizată... Pină la ceasul acela, ea avusese un prieten apropiat, un băiat și coleg de an cu ea. Colegii, din anul de studii, o mai vizitau acasă. Prietenul ei, însă, nu o mai căută din dimine-nea cind ea se pomeni parali-zată. El se rupse de ea în fe-lul acesta, definitiv, brutal, ad-resindu-i doar cîteva fraze sim-ple, la telefon, din punctul lui de vedere, foarte sincere: „Știi, draga mea, eu te vreau numai așa cum te-am cunoscut înain-te... Servus!...”

La un moment dat, cred că, înconștient, îi căutam prezența. Ca pe o boală dulce. Că-reia i te lași pradă. Căci pe lingă aerul ei de morbidețe, care mă ațîța și mă atrăgea în preajma ei, se născu-se în mine și o milă adincă pentru starea ei. Apoi, de ce să nu fiu sincer cu tine, încă nu cunoscusem iubirea. Era în urma dispariției mamei mele. Trauma era încă vie. Singerin-dă. Eram cuprins, încă, pe neș-tiute, de o maladie ascunsă și perfidă. Și încă nu se instau-ra pacea în mine. Nu moartea

LYCEUM

Flacăra

Nu o definiție recunosc
în asemănarea muntelui
cu mașina de scris
ci o idee albă
categorică
la ora exactă
a luminii!

Regat

O, măduva cuvintului
netălmăcită,
a ieșit ca un corn
ceresc în codrul
nervilor mei —
vatră fragedă
pribegitoare spre mări!...

Cu albastrul ochilor mei

Curind te voi păta
cu albastrul ochilor mei,
izvorul meu
va seca de prea multe
pumnale
pumnale
și te voi privi osos
prin ploaia metalică.
Ferește-te deci de ziua
S.O.S.-ului meu,
este mai albastră decit zarea
și mai nefericită decit
aripile tale.

MARIELA ROTARU
anul IV
Liceul nr. 18
BUCUREȘTI

CĂTĂLIN ANUȚA
anul IV
Liceul de istorie-filologie
IAȘI

mi se părea groaznicul adevăr ireparabil, dar faptul că o voi uita încet, încet, și pe mama, ca pe orice din viață, și de clipa aceea imi era frică. Mă cuprindea panica pentru această cădere în uitare, și, ca să fiu mereu treaz, sufeream încă puternic. Nu voiam să cedez nimănui din suferința mea pentru mama. Și, atunci, a apărut Magdalena. Ea s-a apropiat cu blîndețe de mine. Și cu o firească înțelegere. Căci doar și ea era o maladivă. Nici ea nu voia să uite încă ireparabilul. Nici ea nu-și părăsea încă suferința trecută, de care se simțea atât de strins atașată. Acestea toate ne-au adunat pe amîndoi, ca într-un ghem straniu, instaurînd prietenia noastră deosebită și, într-un fel, și izolarea noastră deplină de ceilalți din jur.

Mergeam amîndoi pe străzi lăturalnice, cotropite de tăcere, mai ales în ore de seară. Plimbări scurte, dar decisive. Necesare nouă. Chiar dacă ele erau un chin și pentru ea și pentru mine. Mă ținea strins cu un braț. În celălalt purta elegantul ei băț de sprijin, din lemn negru, cu o măciucie albă de argint la capăt. Eram rupti de toți și de toate. Vorbeam în șoaptă. Dar nu pentru că cineva ar fi stat să ne audă. Căci, în jurul nostru, în aerul seril, se iveau doar casele, cu ochii indiferenți ai ferestrelor, care păreau nelocuite, cit timp nu izbucnea lumina în ele, și cu gardurile negre, nemișcate în inserare, care, ele, singure, puteau fi martorii dialogurilor noastre. Incolu, rarii trecători anonimi. Trotuarul lins. Și primele lumini galbene, care creau umbre în jurul nostru și însufleteau interioarele misterioase ale caselor. Ne găseam rupti de lume. Rupti de toți și de toate. Doar noi doi, de-a-lungul unor străzi, înaintînd în pas de melc, tirîndu-ne cu greu, fără să simțim însă, întotdeauna, această pedeapsă.

Asemenea drumuri, asemenea seri, asemenea dialoguri, în tăcerea din jur, asemenea străzi, case și garduri au punctat și au umplut toți acei cîțiva ani care au urmat și care au cimentat prietenia mea și a Magdalenei. Dar și disperarea noastră... Ea avea un mediu al ei. O societate de care se inconjurase. La început, ei, prietenii, s-au legat prin boală. Prin suferința comună. Prin faptul că ei se socoteau aparte față de noi, de ceilalți, „normalii”. Era un grup de tineri, atinși de aceeași afecțiune. Pe care o contaminaseră toți în același an fatal. Tot împreună se întîlneau ei și prin sanatoriile recuperatoare. Împreună făceau gimnastica, masajele, inotul, vara, iarna, interesîndu-se unul de celălalt de evoluția bolii. Dar mie mi se părea că mediul în care ei se mișcau, respirau, trăiau ar fi fost unul artificial pentru altcineva decît pentru ei. Doar pentru ei devenise un mediu firesc, „al lor”. Fără de care ei s-ar fi simțit frustrați și nu cred că ar fi putut rezista. Legăturile lor de prietenie mi se păreau indiușoșoare. Explozii exuberante de bucurie, cu prijelul oricărei revederi. Scrisori

pătimașe. Întîlniri neașteptate. Toate acestea fiind, firește, necesare pentru existența și rezistența lor morală dar care, pentru mine, ar fi putut deveni ușor un mediu artificial și ostil sau, în orice caz, „anormal”. Deși mediul în care se învîrtea Magdalena nu părea neasemuit de emancipat, spiritual vorbind, căci era închegat doar pe baza suferințelor comune, în care ei se închideau ca într-o mică lume a lor, e cazul să spun că eu m-am integrat normal în acel mediu. Nici ei nu m-au primit cu ostilitate, nici eu nu am dovedit neînțelegere, așa încît puteam să asist, de acum, la întîlnirile lor, precum unul de-al lor, chiar dacă natura mea mă obliga să fiu „altfel” decît ei. Surăluce între ei mai ales un ins aparte, arhitect, dublat de spiritul fin al unui om îndrăgostit de arte, în orele sale libere desenator și meloman. Era și el atins de o paraliză. Cu el puteam purta dialoguri interesante despre artă, în speță, despre muzică, fiind dotat cu o bibliotecă și o discotecă impresionantă. Felul său distins de-a se apropia de interlocutor țigăra din chiar structura magmei sale spirituale. El îmi părea mie un spirit într-atît de aliat, pe care suferința nu-l deformată, încît deși realiza drama sa, putea să se înalte deasupra ei, cu o nobilă sericitate. Mi se părea, adeseori, că ei își acceptase condițiile suferinței sale avînd sentimentul că eu îl împinge spre un fel de înălțare în proprii săi ochi. Căci, acceptînd orice cădere, orice calvar, nu se poate să nu se înalțe, pînă la urmă, deasupra lor. Căci, practic, pentru om, nimic nu pare, atît cit este viu pe pămînt, insuportabil. Era un bărbat simplu. Cu trăsături fine, oase subțiri, ca de adolescent. Ochii săi negri, de atracție extremă de luminoși, iar părul, deși nu atinsese încă trezecii de ani, îi era sur pe la timpie... Cu acest ins, pe nume Herbert, mă simțeam în largul meu, se trăiam de sporovăzina fetelor, clătăm colțuri mai ferice de zarva lor guralivă. Căci, zău, nu aveam nimic ca ele, nici nu se enerva faptul că purtas discorții intermitabile asupra interioarelor, a mobiliilor, a obiectelor, a mincărurilor, a unor spectacole sau asupra unor birfe care aveau loc în oraș, nici că insistam asupra bolii sau condiției lor, puteam fi complet detașat amîndoi de aceste „problematic” feminine dar, în același timp, ne bucuram că ne puteam izola între ele, fără a le leza sau a ne simți noi lezați și puteam vorbi amîndoi în spațiul nostru sufleteș care ne pria.

Adevărul este că mă simțeam bine cu Magdalena. Și dacă aceasta era medical și psihic, pe care eu îl frecventam, eu nu puteam decît să-l accept. Chiar dacă îi puteam distinge acele mici și furtive. Și apoi, prietenia noastră cred că se consuma în sine. Fără să întinsească către nimic. Căci, ceea ce părea o cruzitate a prieteniei noastre, era tocmai faptul că eu nu mă gândeam la un mariaj cu Magdalena. Și cred că nici ea nu se gîndea la acest lucru. Și nici alții. Pur-

tam, însă, în anii respectivi, în mine, o neliniște curioasă. O nesiguranță. Mi se părea că eram permanent un deghizat. Sentimentele și atitudinile mele spuneau parcă acest lucru. Mi se părea, uneori, că adevăratul personaj, care eram eu însumi, înceta uneori să se perpetueze în mine. Și atunci, simțindu-mă „altcineva”, o fantomă care se intruchipa din eul meu adevărat, un ins deghizat, mă cuprindea o stare de neliniște ce se potolea numai cînd, în preajma Magdalenei, simțeam că eu, cel adevărat, încep să exist lângă ea. Apoi, trebuie să-ți mărturisesc că, tot în anii respectivi, purtam în mine un eian de mărinimie, ceva de speriat. Față de Magdalena, eram într-atît de mărinimos încît aveam puterea să-i număr pînă și pașii, în repetatele noastre plimbări. Aveam puterea mărinimiei de a nu simți că era un chin pentru mine acest lucru. Deoarece nici eu nu mai puteam umbla ca un normal. Ci trebuia să-mi reglez mereu după al ei. Și, culmea mărinimiei, acest fapt nu a însemnat, niciodată, o povară pentru mine. Nici nu mă simțeam rușinat sau stigmatizat că pășesc lângă o fîștură ca ea. Nici nu o făream dintr-o bravură. Ci făceam gestul meu, pur și simplu, pentru că astfel comisionam eu să mă manifest în fața lumii. Astfel mi se părea mie că trebuie să acționez. După preceptele mele morale. Căci, trebuie să-ți afirm, chiar dacă poate nu-mi vei da crezare, credem, pe atunci, nu numai în forța mărinimiei mele, dar, în întințimea mea tot mai acută, mă credeam „un om de excepție”. Și nu credeam acest lucru pentru a fi văzut și acceptat ca stare de ochii lumii și lumii, ci de propriul meu ochi interior, ce mă scruta din cînd în cînd, din adîncurile necunoscute, atunci cînd mă așteptam mai puțin.

Ne plînbam, dialogam, apoi făceam îndelungi și, în unele pauze pentru tăcerile noastre, eu mă gîndeam că faptul că picioarele Magdalenei sînt bețege poate căre să mă lezeze pe mine cu ceva? Dar aceste picioare firave ale ei, picioare pe care i le suplînesc și eu puțin, pentru mine, înseamnă exact nimic. Superioritatea mea, o pot dovedi, va rezista în spiritul și în puterea sacrificiului meu pentru cineva. Ea, practic, nu aveam de-a face nimic cu picioarele ei, cu trupul ei, cu infirmitatea și cu slăbiciunile ei, căci ele nu mă interesau, nu mă afectau. Mă interesa de cită jertfă eram eu capabil. Și cit putea ea primi din partea mea. Căci eu puteam fi, măcar în ochii mei, un om ales, căruia puțin îi pîsa de cele lumești. Și de clevețelea lumii. Eu eram cine eram. Și trebuia să slujesc o idee. O idee care îmi leșise în drum. Intrupată într-o femeie...

DEBUT

Maria Timuc

Spicuim dintr-o scrisoare trimisă redacției: „M-am născut în comuna Pucești, Vaslui, satul Cetățuia, la 15 decembrie 1908, ca al șaptelea copil dintr-o familie de țărani. Acum sînt elevă la Liceul industrial nr. 8 din Galați... Între timp, Maria Timuc a terminat liceul. Lucrează în Galați și a publicat cîteva însemnări și articole în „Scinteia tineretului”. Mai mult, la concursul „Baladele Dunării”, a cîștigat premiul pentru poezie acordat de Supliment. Incredințăm azi tiparului prezul și grupaj de versuri, cu convingerea că poeta de 19 ani Maria Timuc se află pe un frumos drum al descoperirii de sine.

Să mă ierți

Să mă ierți dacă toc
vino-l stîlchă-n botice
rest nu mai vîd
îți ascund palma sub spice
praful ridică strune
pe ușa rîdă
să mă ierți dacă azi
sînt o umbră omîntă...

pentru liniștea dintre
două fîtini
mi se pune un ochi
sărutat peste mine
și nu știu
porcă treci pe sub
bolți zîngănînd
să mă ierți dacă azi
sînt o umbră
de-argint...

cad ploii dinspre ceruri
sfîdător de înalte
lingă genunchi
numai clopote sparte
starea nu cred
să-mi mai urce în pori
să mă ierți dacă azi
sînt o difă de zori...

Orașul curge spre toamnă

rid clopotele
rid
orașul curge spre
toamnă

de înalte
stau înlăuntru lor
și sîrut rădăcinile

dintre ziduri
puzderie de palme
cîntînd

rid clopotele
rid
și se rotesc
și moartea
cîntînd...

stau sub pături
cit sufletul tău

A fi sau a nu fi

„a fi ploaia propriei tale miini
ce dulce cîntec l
a nu fi ce durere !”
gîndea prințul căzut pe cîmpul
de luptă...
luna deasupra lui
zvicnea,
prințul cite puțin murea,
copitele calului lăcrimau,
inverzeau
miinile prințului
de plumb se făceau
și-i creștea din pîntece
o creangă de lut,
capul prințului alerga-n
nevăzut...
„a fi rodul propriei tale tălpi
ce pace amară l
a nu fi, ce durere !”
stelele din pămînt răsăreau,
sufletele prințului
incolteau,
nu mai erau gloanțe
nici palate
toate zborurile se rupeau
în moarte,
calul lui se ducea
să-l pască,
calul singur începea
să-l nască,
lepăda tălpile și aripa strîmță
„a fi, gîndea prințul abia născut
pe cîmpul de luptă
ce lungă durere”
prințul devenea cerșetor
de ploii
în fiecare viață pleca
la război
și-l năștea mereu calul lui
ridicînd prin ploaie
statui...

Istorie

O ! Frumoasă zeiță,
Știu că tu ai făcut istoria,
Știu că prezicerile tale-s infailibile,
Dar de ce ? De ce,
Luînd un chip straniu, diform
Tu ai inventat războiul ? ?...

Acum, privești cu lacrimi în ochi
Tot ce a mai rămas din civilizație...
Statuile... Da ! Statuile ce păstrează
o înfrîntătoare stare de reculegere,
Care în adîncul sufletului lor de piatră
Plîng tragicul sfîrșit al Eroului...

Dacă aș
avea...

Dacă aș avea un măslin,
Aș aștepta să crească și
Să-i dea florile ;

lor apoi
Aș porunci florilor, Irunzelor
Și romurilor
Să se răspîndească în toată
lumea.

ADRIAN ROMEO LEFTER
anul II
Liceul „Nicolae Bălcescu”
PITEȘTI

Brâncușiană

Coloana infinitului
tăia în tăceri
cioburi de clepsidre.
Sufletul devenea
vultur,
înălțîndu-se în
lumina ochilor.
Timpul se oprise
obosit
lingă Masa tăcerii,

topind clipele
în porii fierbinți
ai pietrei.

GABRIELA IONIȚĂ
anul IV
Liceul Pedagogic „Vasile Lupu”
IAȘI

TEATRU

E nevoie să crezi în text

După ce, cu un an în urmă Gelu Colceag reușise un spectacol plin de farmec, tineresc și serios totodată cu Regina balului, piesă de Nicolae Mateescu, la Studioul I.A.T.C., iată că același regizor propune același text și practic o aceeași viziune regizorală asupra lui pe scena Teatrului Giulești. Deși personal am oarecari îndoieli cu privire la valabilitatea artistică a unui asemenea gest ce poate părea o autopastășire, el poate fi înțeles dacă avem în vedere cât de scurtă a fost, prin forța lucrurilor, viața spectacolului studențesc. Pe de altă parte, piesa lui Nicolae Mateescu merită să fie înscrisă într-un repertoriu permanent căci tratează cu finețe și vervă, prin prisma unei pasionante experiențe de reporter, o temă care, deși veche, rămâne actuală: a raportului dintre artă și realitate, dintre adevărul artei și adevărul vieții, a acelei atit de ciudate metamorfoze a omului obișnuit în artist. Capacitatea de a crea cu siguranță personaje pline de viață, de a le trasa din câteva linii sigure, aceea de a crea situații pline de firesc, dar ridicând banalul la puterea semnificației, fac din Regina balului o piesă demnă de atenția teatrelor.

Data fiind apropierea în timp și identitatea viziunii regizorale, o comparație între spectacolul de acum un an de la Studioul I.A.T.C. și cel de acum de la Giulești se impune de la sine. Apreciam la studenții verva interpretării, capacitatea de a crea tipuri cizelate cu finețe, umorul fin și autoironic, dar și o rafinată topire într-un aliaj nobil a umorului, a ridicolului chiar într-un dramatism conținut. Desigur, totul sub direcția de scenă realizată cu siguranță, inspirată, a lui Gelu Colceag. Într-un mod cu totul neașteptat tocmai actorii cu atita experiență de la Giulești au rămas, aproape fără excepție, la o citire superficială a textului, abordându-l numai la primul său nivel de semnificații. Lipsesc aproape cu desăvârșire acel plan secund, acea subtilă ambiguitate care dădea valoare ideatică și greutate artistică poveștii simple, dar nu simpliste și pedestre a Ioanei. Ritmul este greoi, hazul de cele mai multe ori forțat. Se tipă mult, cu o fițnă neartistică, se înlocuiește trăirea de dincolo de cuvinte cu una afișată la prima vedere. Deși punerea în scenă, cum spuneam, este aproape identică, miracolul reușit cu un an în urmă nu se mai produce acum, sau se produce doar pe câteva porțiuni ale reprezentației. Aș zice că deși joacă onest, citeodată chiar cu har, nici Valeria Sitaru, nici Gelu Nițu sau Constantin Cojocaru, nici Ileana Mărgineanu sau Mircea N. Crețu, nici Florin Dobrovici sau Vasile Ichim, nici Jeanine Stavarache nu par să fi crezut în text. Și acest lucru se simte.

M. IONESCU

FILM

Vă recomandăm „Figuranții”

În primul rând acest nou film, al Casei Unu se recomandă de la sine prin semnătura regizorală. Autoarea lui, Malvina Urșianu, reprezintă un nume prestigios al filmului românesc. Ediția a X-a a Galei filmului cu tematică pentru tineret, desfășurată la Costinești, a adus, în avanpremieră, două premii importante pentru Figuranții: Premiul special al juriului și Premiul de interpretare feminină, acordat actriței Mariana Buruiană. O recunoaștere a valorii lui într-o primă confruntare, cu un public deosebit de exigent — care, în cadrul dezbaterilor, l-a apreciat ca un succes al cinematografului noastre —, ne îndreptățește acum să-l recomandăm tinerilor. O facem nu doar pornind de la locul lui în palmaresul Galei, ci și pentru interesul produs de subiectul acestuia, pe care nu-l vom relata aici, menționând doar că se ocupă de o perioadă de transformări social-politice importante în viața României de după 1944. Lumea „foștilor” este confruntată cu noile realități, dinamice, ale unui timp energetic plin de evenimente. Reprezentând continuarea unui alt film al autoarei — Pe malul stîng al Dunării albastre — Figuranții conturează destul de ușor personaje, căutând a fixa portretul doarei Leonorei, a cărei origine socială nu o împiedică, în ciuda unor obstacole și prejudecăți, să se rupă de lumea ei, a „foștilor”, și să-și consacre viața și talentul, ca instrumentistă, cîntînd la flaut, integrîndu-se în fluxul tumultuos al prefacerilor revoluționare prin care trece societatea românească.

Viziunea pe care Malvina Urșianu o propune — ca autoare totală, cum ne este cunoscută din întreaga filmografie realizată pînă acum — despre contradictoriul și, pe plan literar mai ales, mult comentatului deceniu „dogmatic” este de natură a stîrni interesul unei largi categorii de spectatori.

Vom întîlni, în distribuție, bună parte din actorii cu care regizoarea a lucrat și alte filme, dar și nume noi, între care mai sus menționata Mariana Buruiană, interpretează Leonorei, actriță tinăra ce, prin acest rol, se impune în prim-planul vieții noastre cinematografice. Întîlnim un Gheorghe Dinică în forma lui, de histrion inteligent, abil, energetic, plin de umor și sarcasm, jucînd rolul unui servitor. Matei, tîrît de evenimente dar găsindu-le o semnificație realistă.

Înlesnind cunoașterea prin cinematograf a unei perioade mai rar abordate, sub această incidență tematică și psihologică, Figuranții este valoros și ca spectacol și, de asemena, prin autenticitatea reconstituirii spiritului unor vremi.

I. LAZĂR

PLASTICĂ

Nu pierdeți...

...expoziția de tapiserie a Titinei Comșa, (galeriile „Orizont”). Este vorba de una dintre cele câteva artiste care, prin îndelungată și valoroasă lor activitate, stau la temelia acestei meserii grele, ca niște neobosite cariatide.

Lucrează de aproape patru decenii, cu o nede-zmințită seriozitate, cu dorința de a realiza, prin opera sa, echivalentul plastic, vizibil al universului mirific al basnelor românești, în care grădinițe și păsările alcătuiesc o feerie revărsare de forme și culori. Și totuși, creația sa nu este nici folclorică, nici folclorizantă, ca o cochetărie superficială cu metafora plastică a artei populare românești, ci este o superioară pătrundere în modul de talmăcire a lumii prin imagine dublată de rafinamentul artei culte, dar și de poetica lui Lucian Blaga, de la a căruia gândire filosofică și estetică se revendică autoarea.

Lucrările Titinei Comșa reflectă procesul de ani de zile de decantare și slefuire a limbajului plastic, de cristalizare a unui stil, azi inconfundabil, cuceritor, colorat, narativ, decorativ, opulent și mereu unitar, elegant și limpede.

Resursele de fantezie și imaginație, strunite de echilibrul și gustul autoarei, dau lucrărilor de tapiserie din această expoziție statutul unui ciclu gândit unitar, impecabil transpus, reprezentînd un loc definitiv și sigur în istoria tapiseriei românești.

Nu vă pierdeți timpul la...

...expoziția de sticlărie Ovidiu Bubă, „Galateea”. Dintre cele câteva piese de sticlă cu o intenție decorativă dar fără să și funcționeze decorativ, anost, fără trup și fără vreo idee anume, supor-tîndu-și cu un fel de blazare, condiția de obiecte care, deja stingheresc prin inutilitate, se remarcă miriapodul lung de doi metri (și ceva!) din moduli de sticlă albă, căruia, așa tîrîndu-se pe podea spre usa ce dă în Calea Victoriei, greu i se poate ghici destinația. Bine dezvoltatul obiect înainte să fie urit sau frumos e, sîracul de el „spăimos”, obiect de mirare, sau teroare. Transcriu un dialog strict autentic „pe seama lui” între o bunică răbdătoare și un nepot curios ca orice nepot: „Ce-i asta?” „Nu știu”, „E o fiară?” „Nu. Cred că-i un miriapod”, „Mușcă?” „Hai, să mergem!” „Nu, mai stăm să vedem cum mușcă pe cineva”. Dar dacă cineva vrea să vadă cum mușcă obiectul de artă, poate să-și piardă timpul pe răspunderea lui: noi, l-am avertizat!

SIMONA VĂRZARU

La Teatrul Foarte Mic, cu PIERRE DE BOISDEFFRE

Pierre de Boisdeffre, marele om de cultură francez, autorul textului „Goethe mi-a spus”, pus, în scenă cu deplin succes la Teatrul Foarte Mic, alături de directorul teatrului, scriitorul Dinu Săraru și secretarul literar, Adriana Popescu.

„Mi l-am imaginat pe Goethe trăind pînă în zilele noastre și devenind, alături de un strănepot al fostului său interlocutor, Eckermann, judecător al civi-

lizației noastre amenințate și profet al timpurilor viitoare — mărturisește Pierre de Boisdeffre în Cuvîntul său către cititorul român. Doresc ca țara

care mi-e atît de dragă, țara lui Eminescu și a lui Tudor Arghezi, să găzduiască parabola mea despre Omul clasic ce își măsoară și confruntă gîndirea cu timpurile noastre moderne”.

Iată la ce ne propune să asistăm strălucitul cărturar francez prezent el însuși în seara zilei de joi, 15 octombrie, la Teatrul Foarte Mic.

Goethe dialogînd despre marile probleme ale civilizației noastre.

Memorabilele gînduri ale lui Goethe legate de speranță și năzuință, de regăsire a echilibrului de către omul contemporan.

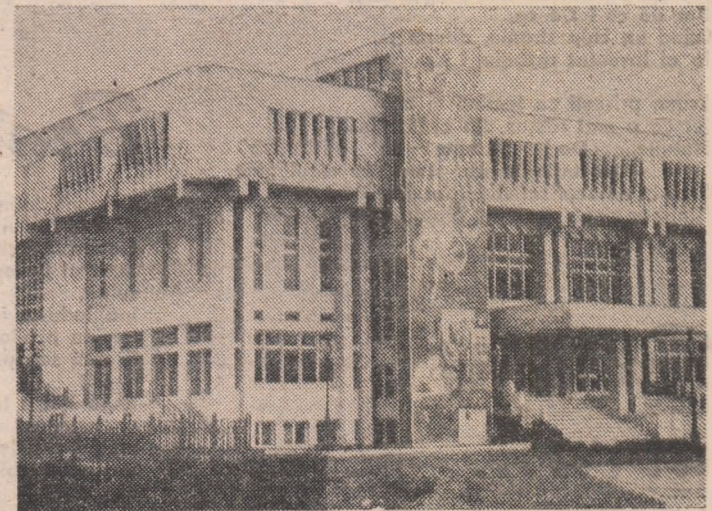
Goethe, serbindu-și bicentenarul, ajutat de 12 laureați ai Premiului Nobel, să sufle în cele 200 de luminări, de pe terțul aniversar!

„Goethe mi-a spus” — o nouă premieră la Teatrul Foarte Mic, regia artistică a lui Cristian Hăjiculea. Textul tradus și adaptat de Constantin Crișan este interpretat de Nicolae Pomoje, Florin Călinescu și Doina Șerban; scenografia, Dan Manoliu. (A. ȘANDRU).

Edificii ale culturii tinere

Slatina

Cimpina

Moderne, impunătoare ctitorii de educație revoluționară a tineretului generației, ale făuririi sale spirituale înălțate în numeroase localități ale patriei în anii de după Congresul al IX-lea al partidului

O originală premieră: G. CĂLINESCU

După încercarea de punere în scenă a autorului (în familie!) și o experiență bătăcuată infructuoasă, Tragedia regelui Otakar și a prințului Dalibor vede cu adevărat lumina rampei la Teatrul de copii din Brăila.

Textul lui G. Călinescu conține, în esență, o narațiune de farsă medievală, exprimată în versuri de o limpezime perfectă, simplu și direct, creat parcă anume spre a amuza și incanta. Se recunosc în el cu ușurință caracteristicile liricii călinescienne, ba chiar acea prețiozitate cantabilă, ușoară și ironică, perceptibilă în maniera de recitare a autorului.

Spectacolul, care pare a fi im-

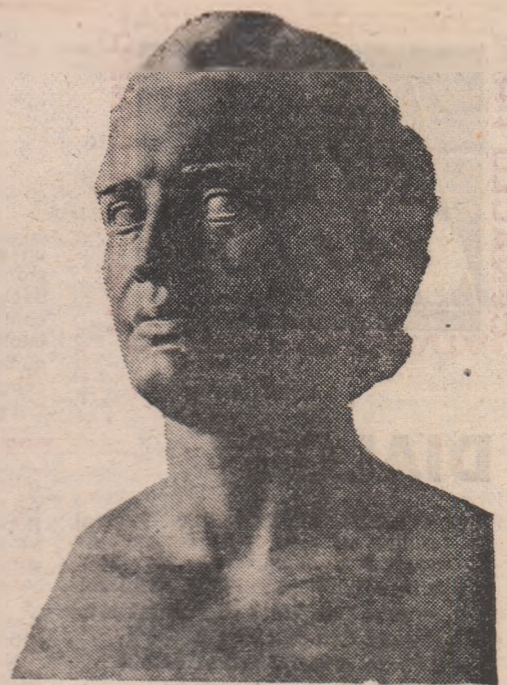
prumutat aerul montărilor shakespeariene pentru „scena mare”, e gândit cu un evident apetit pentru elementul stil: stil în mișcarea scenică, în ținta și mimica „înghetată” a păpușilor (inspirat create de pictorul-scenograf Spiru Vergulescu), în muzica (ilustrația muzicală aparține Rodicăi Sima) de epocă elisabethană, în tonalitatea recitării versurilor, în ambianța de de Curte nobiliară europeană renescentistă. Regia a exploatat cu evident esprit de finesse spiritul parodic al piesei, ironia în mișcarea scenică, în ținuta și conținutul în ea, caracterul de farsă medievală. George Gruia l-a creat pe Otakar, un personaj bo-

nom, firesc și cald; Geta Miroiu a fost Ludmila, frumoasa și fericita prințesă; Valentina Lepădatu a creat-o pe Tecla, elementul malefic al poveștii, soi de Iago feminin; Alexandru Negrea a fost Măscăriciul, eroul de factură shakespeariană, hazliu și veridic, dar incisiv și sarcastic în replică; Dalibor, interpretat de George Popa, a fost tipul menestrelului pribeag, plin de gingășie și delicatețe sufletească; Celestina, în interpretarea Henriettei Gruia, a fost în nota tradiției, codoașa consacrată de Fernando de Rojas în teatrul universal. (EM. FILIPESCU).

NEVOIA DE EMINESCU

Despre permanența lui Eminescu, despre nevoia noastră de Eminescu, despre necesitatea de a învăța mereu și mereu Eminescu. E prea mult? E depășit Eminescu? Nu mai e o școală pentru poetul modern? Unii îl iu besc atit de mult incit îi rostesc doar numele, uitându-i cu desăvîrșire poezia.

De la aceste întrebări, oarecum redundante, spre altele, mai directe (cum este receptat, azi, Poetul, în școli, facultăți, întreprinderi, de scriitorul tânăr, de artist, în general, sau de omul de pe stradă, obișnuit?) a pornit ancheta care urmează. Inceputul unui demers mai amplu căruia-i așteptăm binevenite completări de la dumneavoastră, stimați cititori.

Despre Eminescu, în octombrie, ca un fapt de viață cotidian. Ideea în sine poate stîrni nedumerire; sau neîncredere; sau reproș... Recunoaștem de la bun început ezitarea în fața unui asemenea demers, deloc academic, deloc științific (sociologic, analitic etc.) sau liric-declamator. Impietate? Se poate vorbi de Eminescu în termeni strict gazetărești, cum ai vorbi, de pildă, despre producția de mere, sau de griu, sau de țigăi? Credem că nu greșim. Impietate ar fi să socotim că alături și împreună cu toate cite sint, Eminescu nu reprezintă o parte din însăși ființa noastră națională!

Nu, rindurile de față nu se vor doar un simplu argument al permanentului nostru dor de Eminescu, al continuei noastre dorințe de a fi în preajma numelui său. Ele vor să atragă atenția asupra faptului că, uneori, „furați” de răvășiri cotidiene, trecem mult prea grăbiți pe lângă acest nume, pe lângă semnul geniului său fără de care am fi mult mai îndepărtați de la ospățul spiritual al lumii.

O recunoaștem de mult, Eminescu este simbolul poeziei noastre naționale. Este motivul pentru care nu ni-l putem imagina — o spunem cu Vladimir Streinu — decit ca pe adolescentul suav, cu plete lungi și ochi tulburători. Nu vrem să ni-l reprezentăm altfel! Acest chip ne întîmpină pe zeci de coperti, în librării sau biblioteci, pe caiete de școală, din încremenirea rece a marmurei sau pietrei statuiilor, din pinze ale maestrilor mai vechi sau mai noi. Nume de străzi, nume de școli, nume de edituri sau de alte lăcașe de cultură, nume de festivaluri sau de numeroase alte manifestări ale vieții noastre spirituale. E obiectivat, constant și sigur, în viața noastră de fiecare zi. Cu toții (am fi dorit să spunem: fără excepție) sintem infiorați în fața numelui său. Scurtele consemnări de mai jos, realizate într-o zi de octombrie în București și-au propus să surprindă fermitatea acestui adevăr.

Nu e deloc ușor să te adresezi cuiva cu rugămînta: vorbește-mi despre Eminescu! Există o sfială, o stranie infirgurare sau un tremur ascuns al celui care îi rostește numele sau îl aude rostit: un mare actor, îndelung aplaudat în recitaluri de excepție din lirica

eminesciană. Ion Caramitru se inhibă în fața numelui poetului, tace îndelung, îi bănuie o luptă interioară, încearcă, nefiresc de stingaci, o deviere, se revoltă, îi vîd ochi sclipind, pentru a i se aburi, apoi, într-o mare blindețe; un țaran din Gorj, tată de poet, privește îndelung pădurea, scoate un fluier de la cingătoare și cîntă o doină ce pare că nu are sfîrșit; o țesătoare din Slobozia se roșește, ride, apoi îndrăznește cu sfială: „Cobori în jos, luceafăr blind / Alunecînd pe-o rază, / Pătrunde-n casă și în gînd / Și viața-mi luminează!"; un muncitor de la „Grivița Roșie”, pe care mi l-aș fi inchipuit altcumva, rostește solemn, egal și apăsat, tulburătoare versuri din „La steaua”...

La liceul „Nicolae Bălcescu” din București, eleva Simona Caia din clasa a XII-a A imi spune: „Pe Eminescu îl țin aproape de mine, chiar foarte aproape și totuși am o frică instinctivă de el. Cred că este un sentiment destul de firesc în fața geniului său. Impresiile se suprapun și devin difuze, aparent, deși interiorul meu le clarifică. Dar ele nu mai pot fi aduse la suprafață. Din inexplicabile devin parcă mai de neșpus, mi-e frică să nu le stric, mi-e frică să nu le rup”.

În parcul din fața Ateneului, aproape de statuia Poetului, pe o bancă, singură, o fată. Ezi: în asemenea circumstanțe o întrebare de felul „Cînd v-ați gîndit, ultima oară, mai mult, la Eminescu?” poate fi interpretată, nu-i așa, în mai multe chipuri... Si totuși, nu se scorie: „Eram la mare, astă vară...ei, da, poate-o să rideți... eram cu cineva și cred că eram foarte romantici... eu știu?... era seara... faleza... și, mi-au venit, așa, și „mişcările cărări” și „Lună, tu, stăpina mării...” și „mai am un singur dor...” dar nu le-am rostit, am tăcut...Cred că atunci m-am gîndit cel mai mult la Eminescu” (Maria Stoian, confecționar, I.C.T.B.). Pe altă bancă — un cuplu. Aceeași întrebare. Tac amindoi, incurcați. Apoi: „Știți, de fapt... vă rog să mă credeți... nu pot, nu știu de ce, ar fi mai multe de...” Încerc să-l cred și mă îndepărtez. Și totuși, gîndesc, ce ușor poți

mima, uneori, o anumită profunzime!

La facultatea de filologie a Universității bucureștene: „În ultimii zece ani Eminescu, imi pare, a devenit un subiect tot mai ocultat! Criticii de pe noile „baricade” parcă l-au uitat! Și totuși, sint convins, fiecare generație trebuie să-l descopere pe Eminescu cu proprii săi ochi. El trebuie mereu, de fiecare din noi, redescoperit!” (Aurelian Pavelescu, anul IV): „Sună atit de ciudat și frumos numele acesta, incit uneori uitî că este un nume propriu...” (Constant M. Damian, anul I): „Nu putem spune că simțim nevoia de Eminescu, pentru că

Dinsul este în noi. Pentru că Dinsul este Noi. Cine nu l-a găsit, să și-l găsească! Eminescu meu, Eminescu tău, Eminescu...” (Dinu Luca, anul I).

La „Electroaparataj”: inginerul Constantin Ovejea: „Eminescu este Poezia însăși, devenită Realitate”; cineva care nu vrea să se prezinte: „Imi pare rău, dar acum nu mă pot concentra decit la executarea ireproșabilă a acestui reper...”

Spectacol în cadrul „Zilelor Eminescu” la Botoșani. Auditoriul — în mare majoritate elevi — începe să freamăte nemulțumit, încă de la prima poezie recitată. Încerc să aflui motivul de la vecinul de scaun. „E simplu — imi spune. Poezia ne-a

fost dată spre analiză la una din tezele cu subiect unic. Am repetat-o de zeci de ori. Și acum, din nou?!” „Fenomenul este într-adevăr, îngrijorător — imi spune profesorul de limba și literatura română Florea Ghițoi din Zimnicea, — și poate constitui un semnal de alarmă față de nereceptarea autentică a poetului. Între cauze aș putea socoti studierea obsesivă a numai citorva din poeziile sale, nu întotdeauna alese cel mai potrivit pentru nivelul de receptare al elevilor și, în același timp, fragmentarismul excesiv (impus, firește, de necesitățile obiective) care, ne-completat cu grijă de profesor, poate denatura viziunea de ansamblu asupra poeziei eminesciene...”

Cer, în mai multe librării, o ediție cit mai completă a poeziilor lui Eminescu. „Parcă am avut ceva, acum citeva luni” — mi se răspunde la „Librăria noastră”. „Care, aceea cu coperti albastre? întrebă o colegă. Parcă!.. Da, da... albastre”. „Dar acum nu aveți nimic?” „Deocamdată...”

Eminescu — obiectivat, constant și sigur, în viața noastră de fiecare zi. Chipul său întîmpinîndu-ne de pe zeci de coperti, de pe caiete de școală, din încremenirea rece a marmurei sau pietrei statuiilor, din pinzele maestrilor mai vechi sau mai (puțini!) noi. Nume de străzi, nume de școli, nume de edituri, nume al atitor lăcașe de cultură. Dar, mai presus de toate, numele Poetului, numele spiritualității noastre izbucnite spre Univers, numele alături de care, chiar „furați” de răvășiri cotidiene, nu avem dreptul să trecem niciodată grăbiți.

Despre Eminescu, așadar, în octombrie — ca un fapt de viață cotidian, ca viața însăși fără sfîrșit.

GABRIEL NĂSTASE

Ca o stea fixă, opera eminesciană luminează acum întregul cer al nației. dîndu-i glorioasele ei raze, arătînd participarea ei la algoritmurile geniilor universale. Investigate la toate nivelurile, cu mijloacele cele mai noi ale criticii moderne, înfățișînd uimirii noastre un uriaș sistem de conotații care îmbrățișează viața omului și a cosmosului în imagini arhetipale, de valoare universală, creația marelui poet devine obiect de sinteză, care o prînd ca pe o verigă în lanțul neîntrerupt al istoriei și creativității naționale. De aceea nevoia noastră de Eminescu este fără de sfîrșit ca aceea de aer, de apă, de lumină...

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

Cu fiecare poet născut întru limba română Eminescu ne mai dezvăluie un teritoriu necunoscut al operei sale, fiecare nou poet este o lacrimă plînsă de el în galeriile limbii române. Aș putea spune că Eminescu ne scrie și ne respice, de dincolo de veac, destinul pentru care ne-am născut, noi sintem Postumele sale.

Și de aceea opera sa nu va fi niciodată cunoscută în întregime, cu fiecare nou poet ne întorcem la Dinsul „și tot ce-i ne-nfeles / se schimbă-n ne-nfelesuri și mai mari”.

Cînd ne cuprinde disperarea în fața paginii albe, în fața nopților albe, el este în spatele nostru, el ia asupra sa disperarea noastră, alinîndu-se, pregătindu-ne astfel pentru cîntec.

Numai cine s-a împărtășit din laptele limbii române va pricepe această legătură de taină, altfel intraductibilă.

De aceea nu ne putem întoarce fața de la el.

DAN VERONA

La șaisprezece ani Eminescu scria aceste versuri, care șînesc, parcă, din secolul nostru: „Aș fi / rînză, aș fi floare / / Aș zburare...”, versuri pe care le-aș scrie pe toate tricourile adolescenței și tinereții și le-aș dărui prietenilor mei împreună cu următoarea scrisoare:

„Cîți dintre scriitorii lumii ar fi întors spatele porților deschise de cultura și limba germană spre universalitate, așa cum a făcut Eminescu, alegînd jertfa pe altarul emancipării limbii și culturii părinților și strămoșilor săi? Este această opțiune fundamentală a genialului nostru poet izvorul nestinsei iubiri ce i-o păstrează în ființă poporul român. Noi, ucenicii întru el, înălțăm schele sub cupola gîndirii românești a cărei cheie de boltă Eminescu a pus-o, cu sufletele să o îmbrăcăm în pozoabe. Goi am fi fost și străini de noi înșine, lîngă ferestrele prin care se revarsă lumina din cele patru zări, dacă „Lucafărul” nu s-ar fi scris în românește.

Să ne plecăm în fața operei Poetului, întregă, și primul rînd al scrierilor noastre să-l începem cu cuvintele lui: „Nu noi sintem stăpînii limbii, ci limba e stăpîna noastră”.

AURELIAN MAREȘ

Am încercat să scriu muzică pe versuri de Eminescu. Era cu ani în urmă. Imi spuneam că nu poate lipsi tocmai Eminescu dintr-un repertoriu al meu care stringea numai poezi române. Aminam însă această întîlnire; pur și simplu, numai cu gîndul, apropierea de versurile marelui nostru poet mă speria. Imi justificam temerea socotîndu-mă neîndeajuns de „copt” pentru așa ceva. A compune un cîntec pe versuri de Eminescu era în mîntea mea o mare piatră de încercare. Strălucirea, firescul și taina versurilor eminesciene mă inhibau atunci cînd încercam să le tîlmăcesc pe note.

Mai tîrziu, după zece ani, apropierea s-a produs fără nici un complex, așa, cu sufletul deschis, cum și este normal. Alături de Leopoldina Bălănușă, pregăteam un moment Eminescu în spectacolul „Muntele dragostei” pe care-l susținea la Teatrul „Ion Creangă”. „La steaua” este poezia pe care am pus-o pe note și ea va fi, alături de alte poezii ale marelui nostru poet, generic al următorului meu disc. Compunînd acest prim cîntec am înțeles că este un riu de muzică în versurile lui Eminescu, incit ție, ca autor, nu-ți trebuie decit să prinzi o undă de care să te lași purtat.

VICTOR SOCACIU

DE CE ABC?

Incepind din acest număr, rubrica Cenaclu prin corespondență devine un spațiu deschis oricărei inițiative care poate contribui în vreun fel la formarea, manifestarea și afirmarea tinerilor inzeștrați pentru creația literară. Ne propunem, deci, să realizăm un ABC, un ghid al începutului de drum, o enciclopedie — în continuă expansiune — a debutului, care să intereseze atât pe autorii direct implicați, cit și pe toți ceilalți cititori, aflați în situația de a urmări număr de număr, transmisă în direct, desfășurarea unei mari și pasionante competiții. A unei competiții cu mii de participanți, din care puțini ies câștigători, dar din care toți câștigă până la urmă ceva, în planul formației spirituale.

DIALOG

● **VIOREL MUNTEANU, Focșani.** În tradiția lui George Topiroceanu, dv. disimulați sentimentalismul în umor. Versurile sălătărețe, oralitățile, stilul aluziv — un fel de făcut cu ochiul către cititor — au farmecul lor :
„Se dau în stambă oglinzi ciobite
La nunți frumoase cu lăutari
Pe lângă rujuri, fructe oprite
Au în poșete fețele mari

Stau vorbe goale la porți deschise
Povești nescrise curg prin păduri
Se bat poezii cu manuscrise
Tot mai departe de edituri.“

De multe ori însă forțați nota și efectul se pierde :

„Nu mi-ai mai scris nici o scrisoare
Cam de la ultimul seism
Și-s ispitit de la o vreme
Să fac apel la paseism“.

Trebuie să fiți mai exigent cu propriile dv. versuri, să vă cultivați spiritul critic. Și aceasta cu atât mai mult cu cât v-ați ales o formulă lirică riscantă, ca mersul pe sirmă.

● **RUXANDRA IOAN, București.** Și versurile, și proza suferă de o volubilitate excesivă, specific feminină. Folosind cu ușurință cuvinte mari, repetind într-un regim de improvizație unele idei, recurgând frecvent la exclamații naive nu faceți decît să pierdeți creditul cititorului. Iată, ca exemplu, un fragment de poem :

„Nu te speria, iubitul meu.
dragostea noastră nu-i decît o nălcire.
Trăim într-o lume de ape suprapuse
sau de zări asfințite,
sau de tăceri rotunde...
sau de tot ce-ți poți imagina
și nu poți atinge niciodată,
în nici o viață
pe nici o planetă“ etc.

● **ADRIAN T., Fălticeni.** „Stimate Alex. Ștefănescu, probabil că această scrisoare va însemna și începutul sfârșitului corespondenței noastre, pe care îl dorim din tot sufletul, din moment ce

mi-ați răspuns că nu vă interesează decît autorii care vor să devină mari scriitori. Cum aș putea să afirm că vreau să devin un mare scriitor dacă sint convins că nu pot să devin ? V-a deranjat așa de tare chestia asta ? Nu vă place că sint modest ? Nu este suficient să devin și un scriitor obișnuit, ca alții alții ?“

Nu este suficient. După opinia mea nu există decît mari scriitori și nescriitori, pentru că literatura este prin excelență un domeniu al performanței, un domeniu în care se obține sau totul, sau nimic. Un tînăr trebuie să fie modest în aprecierea realizărilor de la pină un moment dat, și nu în ceea ce își propune să facă în viitor. Citesc cu atenție și cu simpatie texte diferite ca valoare, chiar și lipsite de valoare, fiindcă există întotdeauna o șansă — fie și numai una la un milion — ca autorii respectivi să progreseze și să ajungă cîndva mari

scriitori, dacă își dorește cu adevărat aceasta, dar n-am nici o tragere de inimă să mă aplec asupra compunerilor unor tineri care își planifică de pe acum să devină „scriitori obișnuiți“. Cei doi termeni așezați între ghilimele sint, de altfel, incompatibili și nu pot fi asociați. Un scriitor adevărat este prin definiție neobișnuit.

● **CONSTANTIN PARASCHIVESCU, București, ELEONORA B., Timișoara, DORU Z. MAREȘ, Constanța, H.D., Iași, F. DUMBRĂVEANU, Dorohoi, MARIȘICA DELEANU, București, NELUTU DOGEANU, Craiova, DESPINA COMĂNESCU, Arad, MARIAN STEREA, Tulcea.** Știu că sinteți ocupați cu scrierea unor capodopere, dar trebuie să vă găsiți din cînd în cînd timp ca să studiați și limba română.

Poemul săptămînii

TOAMNĂ

Toamna imi
bate cu gheata în prag.
Gutuul,
copilul meu
vitreg și drog
își poartă poporul de fructe năuce
prin locuri
profund mirosind a
răscruce.

Furnica singelui
stringe provizii
în atriu sting,
acolo unde ochii tăi,
ca guvizii,
Înoată și plîng.

Toamna, iubind,
postul hirsut
cu turma de stele-a plecat
la păscut.

ADRIAN PĂRVU

Pasaje reușite din texte

nepublicabile

„Tărânnul — așa ți-aș fi spus iubito
— e o adiere de stînci peste ape“

(MANOLE-VAL, Focșani)

„E timpul
să înveți minuirea luminii
ca pe un buzdugan“

(ADRIAN JACOTĂ, Botoșani)

„Inchis în cercul nostalgiilor
de seară
Sub bolta aceeași de ceară
Doamne, ai grijă, de atîta suferință

și dor
Dintre noi doi eu sint singurul
care mor“.

(GELU PUȘCAȘU, București)

„Cel mai ades râmii lîngă geam
Și picotești absent
Legîndu-te după muzica
Pe care o cîntă vîntul
Patefon al depărtărilor“

(VICTOR ȘTIR, Ciceu-Poieni,
Bistrița)

Umor involuntar

„Speranța ei că va reuși cu timpul să îl iubească sau cel puțin să aibă un sentiment de atașament față de el avea să se stingă încet, sub lumina constatărilor că nu-i plăceau în comportarea lui multe lucruri, începînd cu anturajul cunoștințelor în compania cărora se lăsa de prea multe ori dus de nas, mai ales atunci cînd se făceau propuneri de a merge la un șprît, ce se întîndea uneori pînă noaptea tîrziu“.

(ION TAGARȚA, Simeria)

Rubrică de
ALEX. ȘTEFĂNESCU

CE MAI SCRIB REVISTELE?

„Să credem în tîneri“

E titlul unei superbe tablete a poetei Victoria Ana Tăușan (în „Argeș“, nr. 9, septembrie 1987) care pledează pentru firescul prezenței tinerilor în procesul de înnoire a culturii. Sint în această tabletă întrebări retorice, care nu așteaptă răspuns („Cum ar arăta, prin absurd, o țară fără tineri ? Dar un oraș, fără ei ? Și atunci cum s-ar concepe o cultură fără de tineri ? Cum s-ar putea implini uriașul efort de Creație, fără de ei ?“), dar și altele care pot primi răspuns („Cui, în Cetatea Poeziei, îi este frică de tineri ?“ și pe care îl dă poeta însăși cînd scrie în continuare : „Dar Poezia este starea Tinerității. Dar Poezia este Cetatea Tinerilor, eu precădere. Înăuntrul acestei cetăți, să ne cîștigăm prețuirea celor ce ne urmează și nu să-i obligăm să se ridice «în picioare» la trecerea unui Poet consacrat“. Să mai adăugăm mefiența, sentimentul de saturație, spiritul negativ prezente în comentariile unora despre literatura tinerilor și vom înțelege că Victoria Ana Tăușan pune o întrebare îndreptățită de realitate, că pledoaria ei are un rost. „Nimic nu este mai reconfortant într-o cultură și mai dătător de speranțe că viitorul

ii este asigurat, decît să vezi intrîndu-i pe porțile cele mari tinerii“...

Cît scrie criticul tînăr despre generația lui?

„De ce (totuși) scrii atît de puțin despre literatura tinerilor contrați de generație ?“ E una din întrebările „fără scăpare“ pe care poetul Valeriu Bărgău o adresează criticului Ion Simuț în seria de dialoguri „Generație și creație“ (vezi „Tribuna“, nr. 40, 1 oct. 1987). În aparență ingenios, răspunsul interlocutorului e, în realitate, de un frumos bun-simț : „Pentru un critic preocupat de întreaga istorie a literaturii române reproșul că scrie puțin despre literatura tinerilor este identic cu reproșul că scrie puțin despre literatura veche, despre Dimitrie Cantemir sau I. L. Caragiale, despre Mircea Eliade sau Ștefan Bănuțescu“. E un mod de a vedea lucrurile asupra cărora ar trebui să mediteze toți aceia — și nu sint puțini ! —

care tind să reducă literatura română la confrății de generație și, uneori, la ei înșiși.

Poetul ca romancier

După patru volume de versuri, Gabriel Chifu publică un roman : „Unde se odihnesc vulturii“ (Editura Eminescu). De unde părea să treacă neobservat — poate pentru că a apărut pe o vreme de caniculă —, iată că a intrat în dezbaterca criticii. Mai intii, M. Ungheanu (în „Lucașfărul“, nr. 40 din 3 octombrie 1987) crede că ne aflăm în fața unei „cărți inteligente și lucide, scrise cu talent și pricepere“, o carte care „respectă canonic tipul romanesc“, în pofida dorinței autorului de a face „parodia unui roman“. Săptămîna următoare, Ion Bogdan Lefter (în „România literară“, nr. 41, 8 oct. 1987), într-o cronică încă mai amplă, situează romanul între „mai recente experiențe ale prozel noastre“, care ar reprezenta „o benefică reîntoarcere“ a autorului „la echilibrul dintre gravitate și ironie“. Modul celor doi cronicari de a citi romanul e diferit, dar judecata lor de valoare coincide.

IMPARȚIAL

SECȚIA STRAINĂ

TOP 13

SECȚIA ROMÂNĂ

1. METROPOL — Conturul iubirii ; 2. EVOLUTIV — Drumul spre stele ; 3. CELELALTE CUVINTE — În zori de zi ; 4. HOLOGRAF — Visul meu din zori ; 5. AURA URZICEANU — Trece vremea ; 6. ROȘU ȘI NEGRU — Joc în doi ; 7. IRIS — Ultima toamnă ; 8. KRIPTON — N-ai să afli tot ; 9. LOREDANA GROZA — Să-ți spun adio ; 10. NICU ALIFANTIS — Inscripție pe un inel ; 11. ALEXANDRU ANDRIEȘ — De ce îți place ea ; 12. DUCU BERTZI/ACID — Trece dorul ; 13. VOLTAR — Tu, doar tu.

1. BOY GEORGE — Sold ; 2. DEPECHE MODE — Strange Love ; 3. PETER GABRIEL — Red Rain ; 4. WEST WORLD — Where the Action Is ; 5. ROBBIE NEVIL — Wot's it to Ya ; 6. PET SHIP BOYS — It's a Sin ; 7. BANANARAMA — Heard a Rumour ; 8. MADONNA — Who's That Girl ; 9. PRINCE — If I Was Your Girlfriend ; 10. MICHAEL JACKSON — I Just Can't Stop Loving You ; 11. U 2 — Where the Streets Have No Name ; 12. JOHNNY LOGAN — I'm Not In Love ; 13. SAMANTHA FOX — I Surrender.

MIRCEA ZANE

Aici se decernează Premiul Nobel

Pieton ocazional în trecut atitea figuri metropolă suedeză Stockholm. Orașul lagună supranumit „Veneția Nordului”, și pe bușă dreptate, așezat pe ape și răspândit pe 13 insule, încât nu mai știu dacă te afli pe uscat, pe o insulă sau un promontoriu, este unul dintr-cele mai frumoase din lume.

Căutăm cu „infrigurare” „Concert Huset”. Casa de concerte! Trezesc pe lângă Piața „agriculturală”, pe lângă Hală și de-aici, pe bulevardul Svedrågen (calea Suediei) între clădiri de înălțimi ametoitoare și de o riguroasă armonie în peisajul arhitectonic și natural, ca în fața marului magazin „PUB” să descoperim o clădire, de forma unui cub urias colorat în verde-maroniu... E clădirea pe care o căutăm: „Concert Huset”. O clădire care și-a cucerit o faimă mondială, iar Suedia „un prestigiu intelectual și moral” stimat și recunoscut de întreaga lume. Pentru că aici se decernează în fiecare an Premiul Nobel! Aici, în acest loc, multora din marcanțele personalității din lume, savanți și scriitori celebri, care s-au impus prin descoperiri științifice și copodopere literare li s-a înmănat acest premiu simbol. Intrăm cu niși sfioși și ne lăsăm cucerii de sentimentul cutremurător că pe aici au

„industria explozibilului — atunci, în 1896, la moartea sa, veniturile se cifrau la circa 10 milioane de dolari — și se constituie într-un premiu ce va fi împărțit în fiecare an, în cinci părți egale, acelor personalități — una sau mai multe — care au realizat descoperirea sau invenția cea mai importantă cu efecte benefice pen-

diri de beton, de forma unui cub urias, ciudat colorată, într-o nuanță de verde-maroniu, și mă gândeam dacă acest Premiu, pentru creații geniale, ar fi fost instituit înainte de moartea „Luceafărului” poeziei românești, Mihai Eminescu, capitala Suediei ar fi putut păstra în cronica sa imaginea și numele celui mai mare poet român. Poate că, și opera unui Liviu Rebreanu, dacă ar fi cunoscut răspândirea pe meridiane pe care o cunoaște creația românească astăzi, numele lor n-ar fi fost uitate de această distincție! Este sigur că dramul lui Zaharia Stancu sau al lui Nichita Stănescu apr această suită Nobel a fost răscornit de moartea lui premiată. Ce frumos ar fi fost în partea de aur a „Premiului” să se înscrie motivul jertfei Nobel, premiului castit-va românească, așa cum am citit aceste rânduri în dreptul unui nume celebru, fubit și stimat de cititorii români — scriitorul columbian Gabriel Garcia Márquez... „pentru romanele și povestirile sale în care fantasticii și realul se îmbină într-o bogată lume imaginată cu reflexe de miza și conflictuale unui continent”. Superbă protecție în universalitate!

omului. După euforia epocalei „invenții” savantul trăiește cu disperare drama mistuitoare că opera sa se poate întoarce împotriva omului! Și, după 30 de ani, printr-un reflex de conștiință, îl vine ideea înființării Fundației și Premiului Nobel, cu gândul corectării destinului marii lui descoperiri, dând umanității speranță și încrederea în ea. Era în anul 1896. Astfel a hotărât, prin testament, ca începând din primul an al secolului XX (1901) imense venituri provenite din

trăznenie. Premiul — un „CEC”, medalie de aur și diploma — este înmănat, în mod tradițional, de regele Suediei. După deținerea premiului, laureatul rostește o scurtă allocuțiune în care-și face profesia de credință, apoi, în știnuta de gală obligatorie — frac, jobea, cămașă albă — toată lumea este invitată la primăria orașului, „Stadt-Huset”, o clădire cu turn de biserică, construită la începutul secolului XX, dar în stilul renașterii. Săteam în fața ci-

drului de beton, de forma unui cub urias, ciudat colorată, într-o nuanță de verde-maroniu, și mă gândeam dacă acest Premiu, pentru creații geniale, ar fi fost instituit înainte de moartea „Luceafărului” poeziei românești, Mihai Eminescu, capitala Suediei ar fi putut păstra în cronica sa imaginea și numele celui mai mare poet român. Poate că, și opera unui Liviu Rebreanu, dacă ar fi cunoscut răspândirea pe meridiane pe care o cunoaște creația românească astăzi, numele lor n-ar fi fost uitate de această distincție! Este sigur că dramul lui Zaharia Stancu sau al lui Nichita Stănescu apr această suită Nobel a fost răscornit de moartea lui premiată. Ce frumos ar fi fost în partea de aur a „Premiului” să se înscrie motivul jertfei Nobel, premiului castit-va românească, așa cum am citit aceste rânduri în dreptul unui nume celebru, fubit și stimat de cititorii români — scriitorul columbian Gabriel Garcia Márquez... „pentru romanele și povestirile sale în care fantasticii și realul se îmbină într-o bogată lume imaginată cu reflexe de miza și conflictuale unui continent”. Superbă protecție în universalitate!

TABELA de MARCAJ

Bagatele

Spaniolii sint pe jumătate păcăliți! N-au reușit să-i bată pe austrieci decât cu 2 la zero și-ar mai avea de-ndeplinit o bagatelă de 8-0 cu Albania, ca să ne egaleze la golaveraj și la punctajul general. Desigur, însă, în situația-n care rezolvăm și noi bagatele noastre, bătînd de două ori cu 1-0 în deplasare, la Tirana și Viena. Da' cine-și face probleme? Visul urit, cu Grecia, de la București, a fost lăsat deja în urmă, absenții noștri de la lot s-au vindecat în timp record și dovedesc o formă absolut incantătoare! Pină și meciul dintre Steaua și Victoria, disputat ca o coridă, ne-ar arătat că energiile clocotitoare ale europenilor noștri nu numai că nu pot fi oprite nici de un arbitru ferm, ca Iliuță Cot, dar dau de-a dreptul și pe dinafară, orice talpă viguroasă, la bătă sau la picior advers fiind dublată de un principiu puternic sau de o lovitură, super-camaraderescă. De fapt, ca să-nțelegeți ce s-a întimplat, ar trebui să știți că nu a fost decît o mare păcăleală, pusă la cale de steliști pentru observatorii ciprioți, aflați la București într-o călătorie de documentare. La ce concluzii au ajuns, e clar și pentru noi și pentru ei, dar mai ales pentru neșansele Omolei! Probabil foarte incurcați s-au întors, însă, observatorii danezilor de la Brøndby, care au filmat cu doi oameni și două camere 0-2-ul Regiei cu Oțelul Galați. Asta da Rezie, să-i faci să creadă pe danezi că nu știți să bați oțelul cînd e cald! Așa le trebuie, că prea au vrut să ne sperie de la distanță, cu cei 6 milionari din echipa lor, cu cei 7 olimpici de la Aalborg și cu ceilalți vreo 4-5 înalți de peste 1,90 m. Păcăleli, dovadă că observatorul nostru, trimis în Danemarca să-i filmeze cu retina personală, s-a-ntors fără să-i vadă, din cauză că nici nu i s-a permis accesul pe stadion! De-aceia vă și zic că noi, măcar, sintem mai elegați, oferindu-le pentru impresia generală meciuri ametoite și ametoitoare, de felul amicalului cu Grecia, care a intristat, e drept, vreo 15.000 de spectatori, dar i-a umplut de incitare pe observatorii spanioli, austrieci și albanezi. În fapt, fotbalul nostru stă excepțional și nu mai avem de rezolvat decît câteva bagatele, ca să se convingă toată lumea. Altfel spus, o să vă convingeți dumneavoastră, foarte curînd!...

HORIA ALEXANDRESCU

P.S.: Succes deplin echipelor noastre în „cupele europene“!

VASILE CĂBULEA

Gabriel Garcia Márquez

Dragostea în vreme de cînmă

ROMAN

Era inevitabil: mirosul de migdală, amar și amintea totdeauna destinul iubirilor neîmpărtășite. Doctorul Juvenal Urbino l-a simțit din clipa cînd a intrat în casa încă aflată în întuneric, unde sosise de urgență ca să se ocupe de un caz care pentru el încetase de a mai fi urgent încă de mulți ani. Refugiul din Antile, Jeremiah de Saint-Amour, invalid de război, fotograf de copii și adversarul său cel mai inteligent al saș, se pusese la adăpost de furtunile memoriei cu o fumigație de cianură de aur.

A găsit cadavrul acoperit cu o pătură, pe patul de campanie unde dormise întotdeauna, avînd alături un taburet pe care pusese vasul folosit la evaporarea otrăvii. Jos, legat de piciorul patului de campanie, se afla corpul întins al unui mare danez negru cu pieptul ca zăpada, și lângă el, cirjele. Camera sufocantă și încărcată cu obiecte peștirice pe care o folosea în același timp și ca dormitor și ca laborator, de-abia dacă începuse să se lumineze cu strălucirea răsăritului pătrunzînd prin fereastra deschisă, dar era îndeajuns de multă lumină ca să recunoști imediat autoritatea morții. Celelalte ferestre, ca și orice altă crăpătură a încăperii, erau infundate cu cirpe sau închise cu cartoane negre, și acest lucru îi mărea densitatea apăsătoare. Există o teighea încărcată cu sticle și flacoane fără etichete și două tăvițe turte de zinc sub un bec obișnuit acoperit cu hirtie roșie. Cea de-a treia tăviță, cea cu fixativ, se afla lângă cadavru. Reviste și ziare vechi se aflau răspîndite peste tot, alături de mormane de negative pe plăci de sticlă și mobile rupte. Dar totul era ferit de praful de o mină harnică. Cu toate că aerul pătruns prin fereastra purificase atmosfera, încă rămăsese, pentru cine ar fi știut să o identifice, presimțirea vagă a iubirilor fără noroc a migdalelor amare. Doctorul Juvenal Urbino se gîndise nu doar o dată, fără vreo presimțire premonitoare, că acela nu era un loc potrivit ca să mori în bîncuvîntare. Dar cu vremea a terminat prin a bănuși că acea dezordine se supunea, poate, unei determinări cifrate a providenței divine.

Un comisar de poliție i-o luase înainte, însoțit de un foarte tînăr student în medicină care-și făcea practica la dispensarul municipal, și ei fuseseră cei care aerisiseră camera și acoperiseră cadavrul în timp ce sosea doctorul Urbino. Amîndoi l-au salutat cu o solemnitate care de data asta ținea mai mult de condoleanțe decît de venerație, căci nimeni nu ignora gradul său de prietenie cu Jeremiah de Saint-Amour. Eminentul profesor a strîns minile amîndurora, așa cum făcea dintotdeauna cu fiecare dintre studenții săi înainte de a începe cursul zilnic de clinică generală, și apoi a apucat colțul păturii între bu-

ricile indicei și al degetului mare, ca și cum ar fi fost o lovare, descoperind caavrei încetului cu inecul, cu o parimonia sacramentală. Era ompliat gol, leapan și rasucit, cu oțelii deschiși și trupul abasstru și cam cu cincizeci de ani mai bătrîn decît în noaptea anterioară. Avea pupilele dilatate și pînțele traversate de o cicatrice veche cusută cu sfoară de ambolaj. Torsul și brațele, din cauza cirjelor, aveau o avergură de trăgător la gât, dar picioarele sale neajutorate păreau de orfan. Doctorul Juvenal Urbino l-a privit un moment cu inima îndurerată cum numai de puține ori i se întîmplase în mulți ani ai sterilității sale lupte cu moartea.

— Nenorocitul — l-a zis. Ce-a fost mai greu a trecut.

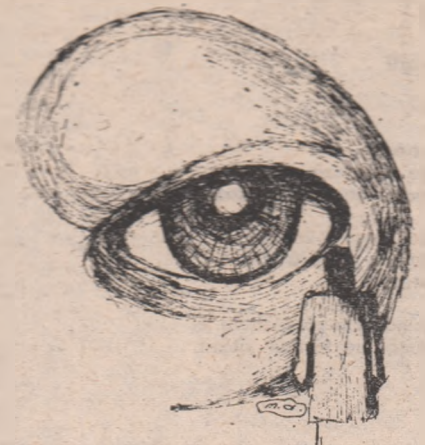
L-a acoperit din nou cu pătura și și-a reluat prestața academică. Cu un an înainte aniversase cea optzeci de ani într-un jubileu oficial de trei zile, iar în discursul de mulțumire se împotrivese încă o dată tentației de a se retrage: „O să-mi prîsoască timpul de odihnă cînd am să mor, dar această eventualitate nu se află încă printre prioritățile mele”. Cu toate că auzea din ce în ce mai puțin cu urechea dreaptă și se sprijinea într-un baston cu manșon de argint ca să disimuleze desigurănta peilor, continua să poarte cu aceeași încredere din anul său tînăr, costumul din în cu vesta traversată de lăntisorul de aur al ceasului. Barba de Pasteur, culoarea sîdefului, și părul de aceeași nuanță, foarte bine pieptănat și cu cărarea drept pe centru, erau expresia fidelă a caracterului său. Eroziunea memoriei, mereu mai nelămuritoare, o compensa pe cît era cu puțință prin note scrise degrabă pe diferite hirtuțe, care sfîrșeau prin a i se amesteca în toate buzunarele, la fel ca instrumentele, flacoanele cu medicamente și attea alte lucruri răsărite în geanta burdusă. Nu era numai medicul cel mai vechi și mai ilustru din oraș, dar și omul cel mai îngrijit. Cu toate acestea, înțelepciunea sa cam prea ostentativă și modul deloc îngenuu în care-și manevra puterea numelui îi aduseseră mai puțină dragoste decît merita.

Instrucțiunile date comisarului și practicantului au fost precise și rapide. Nu era nevoie de autopsie. Mirosul din casă era de ajuns pentru a determina că emanările de cianură activată în recipient de vreun acid fotografic fuseseră cauza morții, iar Jeremiah de Saint-Amour știa prea mult despre asta ca s-o fi făcut întimplător. O anume întinere a comisarului a parat-o cu o împunsătură de spadă tipică felului său de a fi: „Nu uitați că eu sint cel care semnează certificatul de deces”. Tînărul medic a rămas dezamăgit: nu avusese niciodată norocul să studieze efectele cianurei de aur pe un cadavru. Doctorul

Juvenal Urbino rămăsese surprins că nu-l văzuse la Școala de medicină, dar a înțeles imediat văzîndu-l rosîndu-se cu urgență și auzîndu-i accentul andin: poate era un nou sosit în oraș. A spus: „Nu o să vă lipsească aici vreun nebul din dragoste care să vă dea ocazia într-una din zile”. Și doar cînd a spus asta și-a dat seama că între nenumăratele simțideri pe care si le amintea, aceea era cea dintîi cu cianură care nu fusese cauzată de vreun nenoroc în dragoste. Ceva s-a schimbat atunci în vocea sa.

— Cînd veți da de el, fiți atent — i-a spus practicantului: de obicei, are nișip în inimă.

Apoi a vorbit cu comisarul ca și cînd ar fi făcut-o cu un subaltern. I-a ordonat să scoată toate formele pentru ca înmormintarea să se facă în aceeași după-amiază și în cea mai mare taină. A spus: „O să vorbesc eu, după aceea, eu primarul”. Știa că Jeremiah de Saint-Amour era de o austeritate primară și că distiga cu arte sa mult mai

mult decît avea nevoie ca să trăiască, așa că într-unul din sertarele din casă trebuiau să existe destui bani pentru cheltuielile de înmormintare.

— Dar dacă nu găsiți, nu contează — a spus. Iau totul asupra mea.

A ordonat să li se spună ziarelor că fotografii murise de moarte naturală, cu toate că se gîndea că știrea nu-i va interesa deloc. A spus: „Dacă e nevoie, voi vorbi eu cu guvernatorul”. Comisarul, un funcționar serios și umil, știa că rigoarea civică a profesorului îi exasperase pînă și pe prietenii săi cei mai apropiați, și era surprins de usurința cu care trecea peste formalitățile legale ca să grăbească înmormintarea. Singu-

rul lucru pe care nu l-a făcut a fost să stea de vorba cu arhiepiscopul pentru ca Jeremiah de Saint-Amour să fie îngropat în pămînt sfințit. Comisarul, scribit de propria sa impertinență, a încercat să se scuze:

— Înțelesesem că omul ăsta era un sfînt — a spus.

— Era ceva încă și mai curios — a spus doctorul Urbino —, un sfînt ateu. Dar asta e treaba lui dumnezeu.

Îndepărtate, de cealaltă parte a orașului colonial, s-au auzit clopotele catedralei chemînd la slujbă. Doctorul Urbino și-a pus ochelarii în formă de jumătăți de lună cu rame de aur, și-a consultat cesulețul de buzunar, care era pătrat și fin și al cărui capac se deschidea cu un resort: era gata să piardă slujba de Rusali.

În cameră se afla un enorm aparat de fotografiat pe roate, ca cele din parcurile publice, și o cortină înfățișînd un apus de soare pe mare pictat artizanal. Iar pereții erau tapetați cu portrete de copii în zilele lor memorabile: prima comuniune, travestiul în iepuras, aniversarea fericită. Doctorul Urbino urmări acoperirea treptată a pereților an de an, în timp ce era adîncit în cugetările după-amiezilor de saș, și se gîndise de multe ori cu o presimțire de dezolare că în galeria aceea de portrete întimplătoare se afla germentul orașului viitor, guvernat și pervertit de acei copii incerti, și în care nu va mai fi rămas deja nici măcar cenușa gloriei sale.

Pe birou, lângă un borcan cu mai multe lulele de lup de mare, se găsea tabla de șah cu o partidă neterminată. Cu toate că era grăbit și avea sufletul greu, doctorul Urbino nu a rezistat tentației de a o studia. Știa că era o partidă din noaptea precedentă, căci Jeremiah de Saint-Amour juca în toate după-amiezile săptămîinii, cu cel puțin trei adversari diferiți, dar totdeauna mergea pînă la capăt și punea apoi tabla și figurile în cutia lor, iar după aceea punea cutia într-un sertar al biroului. Știa că juca cu piesele albe, și de acea dată era evident că urma să fie învins fără puțință de salvare din următoarele patru mișcări: „Dacă ar fi fost o crimă aici s-ar fi aflat o bună pistă — și-a spus. Cunoștea un singur om în stare să compună această ambuscadă măiastră”. Nu ar fi putut trăi fără să descopere mai tîrziu din ce cauză acel soldat neîmblinzit, obișnuit să se bată pînă la ultima picătură de sînge, lăsase fără sfîrșit ultimul război al vieții sale.

La șase dimineața, cînd făcea ultimul rond, paznicul văzuse anunțul înfînt pușca de la stradă: *Intră fără să bați și anunță poliția.*

În românește de MIRUNA IONESCU

(Va urma)

„EU SÎNT OPTIMIST. OMUL NU VA DEVENI ROBOT, IAR POEZIA VA CONTINUA SĂ EXISTE”

Dialog cu poetul SANDOU DAVID, președintele Uniunii Scriitorilor din Israel

La Tel Aviv, ceasornicele indică aceeași oră ca la București, cu toate că modernă aeronavă a companiei TAROM a străbătut cerul de deasupra a mării și țării. Am tresărit doar când, prin difuzoarele avionului, spicherița de bord ne-a anunțat că survolăm Peninsula Anatoliei și apoi, când, prin hublouri, a început să se zărească dantela de miresasă a țărâmului sudic mediteranean. Odată cu aterizarea pe aeroportul Ben Gurion, în apropierea capitalei statului Israel, aveam să începem o călătorie cu multe, impresionante reperi, într-o țară cu o istorie străveche și nouă, o călătorie în care gazdele noastre, reprezentanții Ministerului de Externe al cărui invitații eram și nu numai ei, au probat o deloc formală ospitalitate. Dorința de cunoaștere reciprocă și tradiția solidă a relațiilor politice și diplomatice româno-israeliene, au stat la temelul fiecărui dialog purtat. Unul dintre acestea a fost cel cu reprezentanții Uniunii Scriitorilor, la sediul acesteia din Tel Aviv, întâlnire colegială în care ne-am străduit fiecare, pe traseul unei serii, să prezentăm fenomenul literar din țările noastre. De altfel, am avut plăcuta surpriză ca atât poetul Sandou David, președintele Uniunii Scriitorilor din Israel și vicepreședinte al Asociației Scriitorilor Ebraici, cât și poetul Ben-Hion Tomer, secretar cu problemele internaționale, să fie avizați cunoscători ai literaturii române clasice și chiar actuale. Posibilitățile unor traduceri reciproce din literaturile celor două țări, a unor schimburi culturale mai intense sînt însă deschiși, ele decurgînd firesc din ferventa și importanta contactelor politice pînă la cel mai înalt nivel și ne referim mai ales la recentul dialog de la București între președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu și premierul israelian, domnul Yitzhak Shamir.

La întoarcerea noastră în Tel Aviv după o călătorie de mai multe zile de-a lungul și de-a latul țării, prilej cu care am cunoscut oameni, orașe, muzee, proiecte de viitor, i-am solicitat poetului Sandou David un interviu pentru „Supplementul literar-artistic al Scintei tineretului”.

— Realizăm, în cadrul publicației noastre, un serial de dialoguri cu poeți din întreaga lume, despre starea poeziei contemporane. Ne apropiem de sfârșitul mileniului II și nu-s pușini cei care afirmă că omul modern se îndepărtează de sensibilitatea romantică, deci și de poezie.

Cît adevăr și cît exagerare se ascund aici?

— Adevărul și exagerarea sînt egale cred. E adevărat că ultima jumătate a acestui secol este caracterizată de marile descoperiri științifice care au schimbat lumea. Corelația între timp și distanță s-a schimbat în așa măsură încît a trebuit să se schimbe și felul de a gândi. În mai puțin de o viață am trăit drumul de la mașină la avion, de la viteza sunetului la moare în lună. Cine ar fi bănuț

ta! Iar poezia? Poezia este o impletire de cuvinte concentrate la cea mai înaltă tensiune, exprimînd stări de suflet și de conștiință. Ce va fi cu ea? Eu sînt optimist. Numai în cazul în care omul va deveni robot fără suflet și fără minte, poezia va înceta să existe. Dar omul nu va deveni robot (cu toate că există acest pericol), iar poezia va continua să existe.

— V-aș ruga să vă referiți la poezia care se scrie în țara dumneavoastră acum. La poezia modernă, în speță. Cît succes

Sandou David s-a născut la Tirgoviște, în 1923. Cel de-al doilea război mondial avea să însemne și pentru el, ca pentru alții, întemarea într-un lagăr nazist din care însă izbutește să evadeze după doi ani. Se stabilește, din acei ani, în Israel. Cărțile sale de poezie au fost traduse în engleză, română, arabă. Este autorul unei antologii de lirică românească apărută în Israel. Despre orașul în care s-a născut și pe care l-a revăzut de curînd spune: „Am fost la Tirgoviște. Nu mai este tirgul cu douăzeci de mii de

locuitori ai copilăriei mele. Tot ce s-a construit acolo e monumental, așa cum monumental e tot ce se durează acum în România. Trebuie să vezi aceste lucruri pentru a le înțelege cu adevărat”. Deschis, jovial, de-o sinceritate a afirmațiilor care exclude echivocul, Sandou David rămîne în poezia sa o structură romantică, privind lumea printr-un proaspăt și delicat vitraliu. Versurile de mai jos, pe care le-am tradus din culegerea în limba engleză a Rivei Rubin (volumul „Autumn's Colours”) sînt, sperăm, o mărturie în acest sens.

că luna care era unul din elementele palpabile ale poeziei va deveni un loc comun? Luna nu mai este acum nici ceea ce era pentru un poet ca Esenin. Timpul nostru este unul în care omul știe foarte mult despre foarte puțin. Din nevoia de specializare, omul părăsește uneori cultura generală și împreună cu ea literatura: poezia, romanul, esul. Nu reneg știința. Din contră. Trebuie să continuăm. Omenirea are nevoie să știe totul. Iar asta cere muncă. Dar această muncă trebuie făcută pe o bază umanistă, neîrădind elementele de cultură.

— Care credeți că este principalul adversar al sensibilității ce se exprimă prin curînt și-și are izvorul în curînt?

— Fără îndoială televiziunea care, funcționînd continuu, face din oameni, mai ales din tinăra generație, sclavii ei. Din cauza televiziunii oamenii învață să se exprime vizual și nu prin cuvînt. Imaginați-vă cum ar fi romanul fără farmecul parantezelor scriitoricești, rămas numai schelet al povestirii ce poate fi tratată, această povestire, prin fotografia anima-

are ea în rîndul cititorilor, care sînt orientările literare actuale?

— Poezia ebraică este o poezie veche, cu rădăcini adînci în textele biblice. Timp de două mii de ani cit s-a crezut că limba ebraică este o limbă moartă, au fost poeți evrei care au scris în limba ebraică și i-au dat astfel continuitate. Poezia care s-a scris în acest timp n-a fost numai o poezie religioasă, ci și laică. Dorul de țara pierdută, poezii ocazionale de nuntă sau de moarte erau scrise în ebraică. Asta se întimpla în Spania, Italia și apoi în toată Europa, unde se aflau evrei. Rezultînd de aici, pe acest fond deci, poezia modernă israeliană este scrisă în majoritate în limba ebraică. Dar sînt și poeți care scriu de pildă în arabă. Sînt poeți veniți în Israel care n-au putut asimila limba într-o așa măsură pentru a scrie în ebraică, drept pentru care scriu în limba lor maternă. Cărțile de poezie se tipăresc în general în 1000 de exemplare, dar anumiți poeți mai cunoscuți au ajuns și la ediții de 10 000 și chiar 15 000 exemplare. Dacă avem în vedere faptul că noi

sîntem o țară de patru milioane și jumătate de locuitori, cred că aceste tiraje sînt satisfăcătoare. Multă poezie se publică la noi în suplimentele literare ale jurnalelor o dată pe săptămînă (vineri) și în revistele literare din care amintesc Moznaim (Balanța) care este revista Asociației Scriitorilor Ebraici, Iton 77 (Jurnalul 77) care a publicat nu de mult un număr închinat literaturii române și încă vreo vreo zece reviste. Vorbînd de literatura română aș vrea să amintesc că poetul Ioșua Tan-Pai a tradus în limba ebraică o culegere de poezii ale lui Mihai Eminescu. Acesta este un volum de mare valoare avînd în vedere dificultatea traducerii. Despre curente n-aș putea vorbi, fiind dificil de prezentat pe scurt un fenomen destul de complex.

— Sigur, este greu de crezut că poezia poate soluționa problemele cu care se confruntă umanitatea. Poezia nu poate planta arbori în ținuturile deșertice așa cum nu poate topi ghețarii de la pol. Și totuși poezia educă sufletul, așa cum atî spus-o mai înainte și contribuie la scurtarea distanțelor dintre oameni, dintre popoare, dintre continente. Vorbîți-ne, vă rog, despre poezie ca mesaj umanitar.

— Este, într-un fel, concluzia a tot ceea ce am spus pînă acum. Prietenia dintre poporul român și poporul israelian este o prietenie trainică, iar ea, în cel patruzeci de ani de existență ai statului Israel n-a fost interuptă nici o clipă, chiar dacă au existat și există anumite puncte de vedere diferite. Dialogul continuu dintre popoare este singura posibilitate de a ajunge la înțelegere. Iar acest dialog înseamnă și cultură, implicit poezie. O prietenie adevărată, cu atît mai mult cu cît relațiile politice și economice sînt foarte bune, trebuie să se bazeze și pe relații culturale: Ele sînt și sperăm să se dezvolte mai departe. Vizita pe care am făcut-o în România în acest an, discuția avută cu delegația scriitorilor români ca și dorința Asociației noastre m-au convins că este un timp foarte prielnic de a face mai mult în acest domeniu. Literatura română așa cum o cunosc eu va interesa în Israel și vreau să cred că la fel se va întimpla și invers. Ceea ce am văzut eu în România sînt lucruri care vor interesa pe scriitorii noștri. Ei, fără îndoială, vor fi interesați să le vadă și să scrie despre ele.

LUCIAN AVRAMESCU

Vocile voastre

Vocile voastre în pînițele terorii
sînt un eșou odinic.
Voci niciodată ieșite din minți.

Cenușile voastre neîndurător apasă.
Lumina tremură ca toamna pe o frunză
— coroană deasupra luminărilor memoriei voastre.

Nici-o lacrimă care să dilueze singele vostru,
nici-o noapte să șteargă memoria voastră
nici-un soare să topească durerea.

Vocile voastre din teroare urcînd, din rămășițele ei
vor veni să se odihnească numai pe țărîmul uitării.

Scheci

Scoicile de nisip sună a bucurie
Primăvara începe — ochi albastru
ca un plinset ascuns într-o privire împărțită.

Un copac definește limanul —
noi doream atunci să plantăm stele.
Culorile răsună împreună cu sunetul nopții.

Timpurie naștere a zorilor

Ațipite ore au trecut odată cu noaptea
Degetele, iată-le, ca un grătar la ochi

Zorii ridicîndu-se în fereastra întinerului
Într-o insulă albă a tăcerii
un lung, neînțeles căscat izvorăște.

Noaptea s-a petrecut înăuntrul sabiei sale.
Și iată dimineața, pe virful picioarelor
cu pecetea fragilă a soarelui pe chip.

Seara

Seara,
seara atîrnă între zi și noapte
— nici zi nici noapte.
Norii atîrnă între cer și mare
— nici cer, nici mare.

Seara
ca un fruct într-un pom înainte de a fi recoltat.

Seara umplînd spațiile deschise
și o stea deja, ca o lacrimă suspendată.

Seara sărată ca sudoarea,
ca apa mării —
seară fără sfîrșit.

Priviți

Cineva a spus: Priviți!
Și toți ochii s-au întors, privind
nesiguri că vedeau
tot ce era de văzut.

